

ISSN

0463-6309

sisiaom

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1976 3

gegužė
birželis

T U R I N Y S

M. Saulaitytė	Motinos dienos (eil.)	1
O. Rozniekienė	Sofija Kymantaitė - Čiurlionienė	3
S. Gaučys	Komfortas mūsų gyvenime	5
M. Kuhlmanienė	Apie Žibutę	9
B. Šimkienė	Namų ūkio mokslo reikšmė	13
A. Prižgintaitė	Apleistas namas; Aš nemačiau pavasario (eil.)	15
• Knygos	N. Kulpavičienė — Balys Sruoga	16
	I. Tamošaitienė — "Pagairės" moterys	16
	K. Leonaitienė — Palikimas	17
	---	18
• Moterys pasaulyje	---	21
• Organizacinė veikla	P. Alšėnas — Ar turtai suteikia žmogui laimę?	21
	Dr. O. Gustainienė — Širdies ligos ir jų rūšys	22
• Sveikata	Veda I. Kairienė	25
• Madų ir grožio pasaulis	Veda L. Murauskienė	25
• Šeiminių kampelis		

ILIUSTRACIJOS

Flamandų mokykla	Madona, XVII a.	1
R. Jautokaitė	Iš R. Wagner operų ciklo	7, 8
M. Stankūnienė	Erdvėse	11
D. Stončiūtė	Kompozicija	12
M. Stankūnienė	Iš "Gėlių ciklo"	15
Ž. Jonuškaitė	Kanklininkas	17

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1976 m. Nr. 3 (111)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

Z. DAUGVAINIENĖ — kalbos taisytoja, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė,

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja,

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M6H 1A8, Canada

Spaudė "Tėviškės Žiburių" spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams \$6.00; garbės prenumerata \$10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taisyti bei tvarkyti savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1976 No. 3 (111)

Printed by "Lights of Homeland" in Mississauga, Ont.

MOTINOS DIENAI

MARIJA SAULAITYTĖ

*Taip greitai gyvenimas praeina.
Taip greitai suaugame,
ir vaikystė, nuslinkus praeitin,
tampa kažkur girdėta ar skaityta pasaka,
kurioje mes buvom karalaitės, didvyriai,
visa, kas įmanoma vaiko vaizduotėje
nuo dangaus iki žemės gelmių.*

*Skaumas išblėsta,
džiaugsmas palieka skonį,
lyg ką tik valgytų saldžiųjų vyšnių,
ir mes vis iš naujo atsistojame
gyvenimo pradžioj.*

*Mes glaudžiame prie širdies prisiminimus.
Mes jais išsiaudžiame apdarą,
nes norime ir turime atrodyti
kaip žmonės, gyveną ne tik šiandien,
bet gyveną ir vakar.*

*Kokia mūsų praeitis?
Vietos, įspūdžiai, minties išsivystymas,
augimas, žmonės —
gal labiausiai, žmonės.*

*Mes gimėme.
Vieną momentą moteris
mus išskyrė iš sapnų,
iš svajonių bei atsitiktinumo,
ir mums davė išvaizdą, objektyvų gyvenimą.*

*Iš sapnų ir svajonių,
iš baimės ir netikrumo
tapome žmonėmis.*

MADONA (Kauno katedra)

XVII a.

*Vieną kartą moteris
mus išmokė pažinti savo aplinką
ir atskirti dieną nuo nakties.
Mes to niekada neužmirštame.
Mes einame iš dienos į naktį,
iš nakties į dieną ir atskiriame
kur tamsa, kur šviesa, kur mums pasilikti.*

*Moteris mums padėjo atsistoti,
pakelti galvą,
savo žodžiais kitą pasiekti,
ir mes tapome žmogumi tarp žmonių.*

*Dažnai, kaip ji mylėjo, taip mes mylime,
nes nešiojame savyje šipulius veidrodžio,
kuriame giliai įrėžtas jos veidas.*

*Prisiminimuose ji išryškėja (gyva arba mirus)
belaikiais bruožais.*

*Ji yra nei jauna, nei sena,
nes ji yra tiek metų, tiek jausmų
ir pergyvenimų įsmeninimas.*

*Ir mums atrodo kartais,
kad didžioji gyvenimo dalis buvo
ne vietos, ne išpūdžiai,
bet vienas žmogus.*

*Mes užaugome,
ir dabar šalia mūsų stovi daug žmonių.
Mes kasdien pergyvename daug dalykų,
ir neretai vakare apima ilgesys jausmo,
kad šalia stovi visagalis žmogus.*

*Nes mes, užaugę, tikime žmogumi
tik sąlyginiai
ir išgyjame nuo skausmo
tik dalinai
ir esame laimingi
laikiniai,
o ne taip, kai vaikystėje,
kada visa buvo absoliutu, artima.*

*Gal šiandien mes turime vaikų.
Kažkas atsitinka žmogaus širdyje,
kai jis pasidalina gyvybe.
Jis naujai pergyvena gyvenimo eigą,
jo stebuklus ir, žinoma, jo skausmą.*

*Motinos diena yra nesibaigianti šventė.
Ji švenčiama kasdien,
nes kasdien vaikai gimsta,
kasdien jie pirmą kartą nusisypso,
pirmą kartą atsistoja, kalba, atpažįsta kitus.*

*Kiekviena deina yra pagrįsta motina,
nes asmeniui ir šeimai ji yra centras.*

*Ji yra ta, kuri suriša, sujungia, pririša;
ji yra ta, kuri išsiunčia, atleidžia, išmoko;
ji yra ta, kuri stovi šalia ir moka laukti.*

*Ir ji yra žmogus,
kiekvieną dieną jieškąs savęs,
atrandąs save jautriojo pusiausvyroj,
nes yra sunku tiek daug laikyti rankose
ir širdyje.*

*Mes švenčiame kažką nepaprasto:
maža mergaitė užaugs į trapią, stiprią moterį,
kuri pajėgia dalintis gyvenimu su kitais,
neprarasdama savęs.*

*Mes švenčiame daugiau, negu yra įmanoma,
bet mūsų visų gyvenimuose yra buvę momentų,
kada visa tai įvyko.*

*Tais momentais
mes atpažinome savo motiną.*

SOFIJA KYMANTAITĖ -

ČIURLIONIENĖ

O. TARVYDAITĖ – ROZNIIEKIENĖ

M. K. Čiurlionio šimto metų jubiliejuje jo reikšmė meno pasauliui gyvai ir plačiai buvo paminėta Lietuvoje ir pas mus išeivijoje. Tik beveik niekur nebuvo prisiminta daug reikšmės jo gyvenime turėjusi jo žmona, rašytoja Sofija Kymantaitė - Čiurlionienė. Jų biografijose ir kitų atsiminimuose apie juos ir jų pačių laiškuose randama vertingos medžiagos iš jų privataus gyvenimo bei tarpusavio santykių. Ten atsispindi jų bendro gyvenimo įvykiai, meilė, džiaugsmas, kartu rūpesčiai ir vargai. Taip pat ir viens kito gilus supratimas.

S. Čiurlionienė gimė 1886 m. kovo 13 d. Joniškėje, Šiaulių apskr. Tėvas, nors bajorų kilmės, bet žemės neturėjo. Motina baudžiauninko duktė. Jų materialinė būklė nebuvo lengva, vis turėjo kilnotis iš vienos vietos į kitą. Šiauliuose laikė viešbutį, vėliau krautuvėlę. 1893 m. Kymantų šeima atsidūrė Žemaitijoje, Kuliuose, kur motinos brolis, kun. Vincas Jarulaitis, buvo parapijos klebonas. Motina kurį laiką buvo jo šeimininkė. Jis daug prisidėjo prie Sofijos mokslinio, išmokė ją skaityti, paskui materialiai rėmė lankant gimnaziją ir einant augštuosius mokslus. Mokėsi šv. Kotrynos gimnazijoje Petrapilyje, bet dėl nepalankaus Sofijos sveikatai klimato, buvo išsiųsta į Rygos gimnaziją. Tuo metu Rygoje buvo nemažai įsikūrusių ir mokslus einančių lietuvių. Čia organizacinė veikla buvo prasidėjusi "Aušros" dr.-jai įsikūrus. Jai priklausė ir Sofija Kymantaitė. Čia ji baigė gimn. 1904 m. Svajojo ir toliau mokytis, norėjo studijuoti mediciną, gyventi kaime, gydyti žmones . . . Bet draugai patarė būti literate. Kun. dėdė Jarulaitis studijoms parinko Krokuvos un-tą. Ten lietuviai studentai buvo susispietę į "Rūtos" dr.-ją.

Ruošdavo literatūros paskaitas lietuvių ir lenkų kalbomis, diskutuodavo įvairiais tuo metu aktualiais klausimais. S. K. greit įsijungė ir aktyviai dalyvavo šio būrelio veikloje. Ji vietinėje liet. spaudoje jau rodėsi su savo rašiniais, buvo pastebėti jos gabumai.

Deja, vieneriems metams belikus iki studijų užbaigimo ji neteko dėdės paramos. Sofijos jaunystėje kun. J. Tumas visada buvo jos artimas patarėjas ir skatintojas. Ir dabar, kai nebebuvo išeities baigti mokslus, jis ragino Sofiją eiti į liaudį, šviesti ją, bet pirmiausia patarė pasitobulinti, pasimokyti lietuvių kalbos, nes lenkiškai jau puikiai mokanti.

1907 m. S. Kymantaitė pradėjo savarankų gyvenimą. Apsigyveno Vilniuje ir pradėjo dirbti "Vilties" redakcijoje. Rašė straipsnius, vedė recenzijų ir feljtonų skyrių. Dabar rimtai pasiryžo mokytis ir giliau pažinti savo gimtąją kalbą. Aplinka ir sąlygos tam buvo palankios. Kalbininkas J. Jablonskis buvo jos mokytojas ir patarėjas.

20-to šimt. pradžioje Vilnių jau buvo pasiekusi Vakarų Europos tautų bundanti dvasia. Čia buvo jau prasidėjusi ir lietuvių kultūrinė veikla, kuri greit įtraukė ir Sofiją. Tuo metu mintis, kad ir moterims reikia šviestis ir mokytis, kad ir jos gali reikštis ir būti naudingos visuomenėje — dar nedaug kam buvo suprantama. Sofijai ši idėja iškart buvo aiški ir artima — ją vadovaudamosi gyveno ir dirbo. Todėl greit įsitraukė į lietuvių moterų sąjūdį ir kartu su kitomis tapo viena iš pirmųjų šios idėjos kėlėjų ir judintojų.

1907 m. jau pirmame moterų suvažiavime Kaune S. Kymantaitė ragino moteris organizuotis, kovoti už lygias teises, šviestis, mokytis Lietuvos istorijos ir t.t.

Pažymėtina, kad jos iškalba ir graži išvaizda iškartonevieno dėmesį patraukdavo.

M. K. Čiurlionio ir S. Kymantaitės bendravimas, prasidėjęs kultūrinėje srity, vedė prie gilesnio dvasinio suartėjimo. Prie to daug prisidėjo ir lietuvių kalbos pamokos, meno parodų ruošimas ir kt.

1908 m. Čiurlionis rašo Sofijai: . . . "O žinai, tas mūsų minčių bendrumas ir kartu identiškumas taip dažnai kartojasi, kad aš jau net nebesistebiu, tik esu labai laimingas. Kaip tai stebuklinga, Zosyte." Neilgai trukus, 1909 m. sausio 1 d. įvyko sutuoktuvės pas dėdę kleboną Plungėje. Sofija laiške (draugei) F. Bortkevičienei džiaugiasi, kad suradusi vyrą, kuris jai likimo skirtas. O Konstantinas, sužavėtas Sofijos jaunatvišku grožiu, broliui Povilui laiške rašo: . . . "tai toji, apie kurią svajojau ir ieškojau, iki šiol vis sutikdavau tik blankias . . ." Abu laimingi. Sofija vertina vyro kūrybą, gėrėsi jo paveikslais, muzika ir yra pirmoji jo kūrinių kritikė. Ji skaitydavo, ką parašiusi, dalinosi mintimis, viens kitam rodė, ką padarę. Konstantinas džiaugdavosi girdėdamas Sofijos nuomonę. "Juk tu esi mano išmintis", sakydavo jis savo žmonai.

Atrodė, kad jų gyvenimo perspektyvos puikiausios. Čiurlionis meno parodose rusų ir kitų dailininkų būdavo gerai vertinamas, jo kūrinių daugelis žavėdavosi. Jis daug kūrė, tapė, Sofija rašė ir parašiusi jam skaitė. Vasarą važinėdavo tai į Palangą, tai pas dėdę į Plungę. Turėjo planų apsigyventi Petrapilyje, gauti darbo. Ten Čiurlionį traukė kiti susispietę menininkai, kurie jau anksčiau buvo susižavėję jo paveikslais. Tikėjosi čia gauti pastovią vietą, garbingą teatro dailininko darbą. Deja, iš karto nesėkmės . . . neranda buto, nei dailininko darbui įmanomos pastogės. Materialinė būklė darosi labai sunki. Jų svajonės ateičiai visai sužlugo Čiurlionio nepagydomai psichinei ligai pasireiškus. Jo mirtį dar pagreitino, kai, išėjęs iš ligoninės, peršalo ir gavo plaučių uždegimą. Čiurlionis mirė 1911 m. kovo 10 d. sanatorijoje prie Varšuvos.

S. Čiurlionienė, 26-rių metų našlė, su maža dukrele Danute atsidūrė kryžkelėje. Turėjo rimtai susirūpinti kasdieninės duonos kašniu. Tuoj ėmėsi pedagoginio darbo. Jai buvo pasiūlyta lietuvių kalbos mokytojos vieta "Saulės" mokytojų kursuose Kaune. Ši darbą ji greit pamilo. Turėjo ir kitų planų, bet pasaulinis karas sutrukdė. 1915 m. su dukteria atsidūrė Rusijoje, Voroneže. Ten lietuvių gimnazijoje dėstė lietuvių kalbą. Po karo, 1918 m. grįžo į Vilnių. Buvo pakviesta teatro studijon kalbos reikalams patarėja. Lenkams užėmus Vilnių, Čiurlionienė kartu su teatro studija atvyko į Kauną. Tuo metu čia buvo statomi jos veikalai. Tačiau iš to S. Č. materialinės naudos nedaug, ir gyventi vis dar nebuvo lengva. Tik, kai Lietuvos vyriausybė atpirko jos vyro K. M. Čiurlionio paveikslus ir kai 1925 m. gavo nuolatinį lektorės darbą Lietuvos universitete — tada S. Čiurlionienės būklė palengvėjo.

S. Č. gyvenimas Kaune buvo labai judrus ir turiningas. Ji vis kviečiama su paskaitomis literatūrinėmis ar auklėjimo temomis. Organizuoja ir vadovauja literatūriniais šeštadieniais. Jos pačios namelyje renka kultūrininkai įvairiais klausimais diskutuoti. Aptariami naujai pasirodę kūriniai ar vertimai.

1930 m. S. Čiurlionienė, Lietuvos universiteto pa-

S. KYMANTAITE - ČIURLIONIENĖ su dukra Danute (Zuviene) ir V. Čiurlionyte - Karūžiene.

vedimu, važinėjo po Vakarų Europą pamatyti, kaip kitur dėstoma gimtoji kalba augštesnėse mokyklose. Ten ji lankė įvairias mokyklas, stebėjo, užrašinėjo. Nauda buvo didelė. Grįžusi panaudojo žinias ir patyrimą savo darbo metodui. Nuo 1930 m. buvo Lietuvos delegacijoje prie Tautų Sąjungos Genevoje, kur susipažino su garsiuoju prancūzų rašytoju Roman Roland ir sudomino jį M. K. Čiurlionio kūryba.

Kai Lietuvos Skautų Sąjunga jau buvo susiorganizavusi ir buvo išleistas įstatymas, tada buvo jieskoma į vadus tokių žmonių, kurie galėtų labiau atkreipti dėmesį į skautų sąjungą. 1930 m. skautų skyriams koordinuoti ir visuomenėje skautybę populiarinti buvo pakviesta Sofija Čiurlionienė, ligi šiol skautybėje nepasireiškus, bet kaip išskirtina, įtakinga ir sektina asmenybė. Tai buvo pirmoji skautų vadė – vyriausia skautininkė. Pagrindinius skautybės ir organizacijos uždavinius S. Č. greit suprado ir vykdė. Būdama pedagogė ir puiki kalbėtoja, viešais pasirodymais – paskaitomis ir rašiniiais sėkmingai pasitarnavo skautybei. Rūpinosi mergaičių saviuokla, siekė visiškai vadovių savarankiškumo, net atskiros skautų sąjungos. Stengėsi sustiprinti vadovių lavinimą, naujų vadovių įtraukimą ir t.t. Gražiai reprezentavo lietuvaites skaites kitataučių tarpe. Iš viso, S. Čiurlionienės atėjimas į LSS-gą davė didelį ir pozityvų įnašą netik mergaitėms, bet ir visai lietuviškai skautybei. Ji skautėms vadovavo iki 1935 m. Tačiau ir vėliau nepasitraukė visiškai iš skautų veiklos. 1938 m., pablogėjęs sveikatai, išėjo į pensiją.

1944 m., užėjus karui, S. Č. su dukros šeima bai-

siausią audrą praleido Žemaitijoje, Vieksniuose. Pavojaus metu teko slapstytis apkasuose. Po to grįžo į Kauną. Bolševikų okupacijoje prie naujų sąlygų nelengva buvo laikytis. Tačiau gyventi reikėjo, o ir sveikata kaskart silpnėjo. Ligoje dukters ir jos šeimos buvo rūpestingai prižiūrima ir gydoma. Bet ryžtas gyventi ir dirbti nepaliko rašytojos: ir sėgdama rašė ar taisė. Ligos metu vieną rytą nubudusi linksmai papasakojo keistą sapną... užgirdusi labai gražią muziką. Danguje giedra, tik vienas baltas debesėlis, ant kurio sėdės Mikalojus Čiurlionis ir grojās. Ji pasijuto sėdinti šalia jo padangėje, tik ant juodo debesėlio. Čiurlionis tarė: "Palauk, kai tik baigsiu groti, tave pasiimsiu. S. Čiurlionienė po to artimiesiems ir sako: "... dabar tai tikrai pasveiksiu", ir ... nepraėjus nė pusvalandžiui – ji mirė. Tai įvyko 1958 m. gruodžio 1 d. ryte. Palaidota Kaune, Petrašiūnų kapinėse.

Sofijos Čiurlionienės literatūrinį palikimą sudaro įvairių rūšių kūriniai: poemos, apysakos, dramos, komedijos ir publicistiniai bei kritikos straipsniai, taip pat ir vertimai. Žavėjo ją liaudies kūryba – tautosaka – pasakos, legendos, kurias iš tėvų girdėjo dar jaunystėje. Čiurlionienės kūrybai šaltinis buvo ir realus žmonių gyvenimas su jų vergais, džiaugsmiais ir siekimais.

S. Čiurlionienė buvo plačiai susipažinusi su geriausiais lenkų, rusų, vokiečių ir prancūzų rašytojų veikalais. Todėl aiškiai matė skirtumą ir atsilikimą literatūros bei meno srityje pas mus, Lietuvoje.

Reikšmingiausia iš jos raštų yra draminė kūryba. Nuo pat jaunystės turėjo palinkimą į draminių meną. Pirmieji šios rūšies kūriniai skirti jaunimui: "Karalaitė tikroji teisybė", "Kuprotas oželis", "Dvylika brolių juodvarniais laksčiusių" ir kt. Daug kur vaidintoje dramoje, "Aušros sūnūs", vaizduojama kova dėl lietuviškos spaudos, knygnešių žygiai ir jų likimas carinės priešpaudos metu. Bet geriausiai yra vertinamas jos draminis veikalas – satyrinė komedija "Pinigėliai". Čia pašiepiamas visuomenės gobšumas. Kitose komedijose pajuokiamas augštesnių valdininkų ir jų žmonių tuštumas bei moralė. Iš prozos kūrinių – žymiausias ir didžiausias – apysaka "Šventmarė", kuriame pasirodo autorės didelis sugebėjimas vaizduoti matytus įvykius ir žmones.

Rašytoja S. Čiurlionienė daug laiko skyrė ir pasaulinės literatūros vertimams į lietuvių kalbą. Išvertė Moljero "Don Žuaną", "Šykštuolį", "Tartiuflą" ir kartu su kitais vertė ir spaudai paruošė Homero "Iljadą". 1956 m. išleistas S. Č. rinktinių raštų tritomis, kur atspausiti geriausi jos visu žanrų kūriniai.

S. Č. kaip ir budo savybes paveldėjo iš tėvų, kitos susiformavo vėliau, auklėjimo ir gyvenimo sąlygoms veikiant. Sofija augo, palyginti, gana kultūringoje aplinkoje. Privačiai mokydamosi, išmoko svetimų kalbų ir turėjo progos susipažinti su dvaro gyvenimu ir papročiais. Dėdė kun. Jarulaitis ir kun. Tumas-Vaižgantas davė tvirtą pagrindą Sofijos tautiniam susipratimui. O studijos Krokuvos universitete ir Vakarų Europos mokslai bei kultūra gerokai prisidėjo prie jos kritiško nusiteikimo ir didesnio pasitikėjimo savimi. Kartais pabrėžtinai laikėsi augščiau savo bendradarbių. Visa tai turėjo jos charakterio ir polinkių formavimuisi. Tačiau Sofija iš prigimties buvo idealistė, tik jos svajonės ir idealai vis suduždavo. Savo jautrią širdį ir artimo meilę ji parodė ypač kai vokiečių okupacijos metais teko gelbėti pasmerktus mirčiai žydus.

Gyvenimo sąlygos S. Čiurlionienę užgrūdino ir

SOFIJA KYMANTAITE - ČIURLIONIENĖ SU ANŪKAIS 1950 m.: Dalia Zubovaitė (dailininkė Palukaitienė), Vytukas ir Kastytis (dešinėje, žuvis alpinistas).

išmokė praktiškai vesti savo reikalus, buvo tvarkinga ir taupi. Kaikas net materialiste vadindavo. Nuovargio ar nuotaikos paveikta būdavo nekantri, nervinga ir kartais pabardavo jaunesnį. Bet mokėdavo ramiai iškentėti viena savo sunkumus. Ji nebuvo atvira ir su artimais žmonėmis. Savo "Atsiminimuose" Čiurlionienė kiek atviriau pasisako . . . "kai ištiko nelaimė — liga ir Konstantino mirtis, aš viską laikiau savo širdyje, su nieku nesidalinau, niekieno neieškojau paviršutinės užuojautos. Kaikas gal pamane, kad esu bejausmė". Savo laiškus, rašytus Čiurlioniui, ji sunaikino, o jo laiškus, net mažiausius raštelius, saugojo.

S. Čiurlionienė didesnę savo gyvenimo dalį paskyrė pedagoginiam darbui, tačiau kartais suabejodavo dėl savo tikrojo pašaukimo. Todėl atsiminimuose rašo: "Nežinau, kaip būtų vysčiusis mano kūryba, jei Konstantinas būtų gyvenęs. Jis mane ragino bandyti muzikinę architektoniką taikinti poezijai. Aiškino muzikinių kūrinių struktūrą — jaučiau, kad man reikės daug dirbti, mokytis, mokytis muzikos . . . ir . . . taip visas greit nutrūko . . ."

(Paskaita skaityta Liet. Moterų Federacijos Chicagos klubo susirinkime 1976 m. kovo 7 d.)

KOMFORTAS MŪSŲ GYVENIME

P. GAUČYS

Patogumai ir komfortas pradėjo plisti tik neseniai. Jis yra jaunesnis už garlaivį ir telegrafą. Žmonių pasinešimas gyventi komforte, turėti patogumus ir siekimas patogumų kaip labiausiai pageidaujamo tikslo yra moderni apraiška, neturinti pavyzdžio istorijoje nuo romėnų laikų. Minkšta kėdė, lova su gerom spiruoklėmis, sofa, centrinis šildymas ir visad galima karšta vonia — šitie ir daugelis kitų patogumų, dabar yra vartojami netgi ir labai kukliai gyvenančių miestiečių. Tačiau prieš tris šimtus metų jie nebuvo prieinami netgi ir didžiausiems karaliams.

Kalbėdamas apie mūsų dienų komfortą ir patogumus, anglų rašytojas Aldous Huxley pažymi, jog labiausia mus stebina tai, kad mūsų proseneliai nepatogumuose gyveno savanoriškai. Kaikurie naujoviški patogumai yra išrasti palyginti visai neseniai, bet, apskritai imant, nieko nėra nauja kas siejasi su medžiaginiu mūsų komforto pagrindu. Bet kuriuo laiku per pastaruosius tris tūkstančius metų žmonės galėjo daryti sofą ir kėdę, galėjo įsirengti vonias ir centrinį šildymą ir kanalizaciją. Iš tikrųjų, tam tikrais laikotarpiais jie naudojosi kaikuriais patogumais. Prieš du tūkstančius metų prieš Kristų Knosso gyventojai sugebėjo įsirengti kanalizaciją. Romėnai buvo išradę sudėtingą karštu oru šildymo sistemą. Romėnų prabangios vilos turėjo tokias ištaigingas pirtis, apie kurias galėtų tik svajoti net mūsų laikų turtuoliai. Jose buvo turkiškos

pirties salės, masažavimo salės, šalto vandens baseinai, šiltos džiovos patalpos ir patogios sofos, kur buvo galima atsigulti ir džiiovintis besišnekučiuojant su draugais. Viešosios pirtys buvo neįsivaizduojamai ištaigingai įrengtos.

Būtų galima suminėti, pažymi A. Huxley, ir daugiau pavyzdžių, parodančių ką buvo galima padaryti anų laikų apręžtom priemonėm, norint gyvenimą padaryti patogesnį. Tai ryškiai parodo, kad vidurinių amžių ir pradžios naujųjų laikų žmonės gyveno nešvare ir nepatogumuose ne dėl sugebėjimų stokos pakeisti savo gyvenimo būdą, o todėl, kad taip bevelijo, todėl, kad nešvara ir nepatogumai derinosi su jų politiniais, doriniais ir religiniais įsitikinimais ir prietarais.

Mes tuoj paklausime ką patogumai bei švara turi bendra su politika, dora ir religija? Iš pirmo žvilgsnio pasakytume, kad nėra ir negali būti priežastinio ryšio tarp kėdės ir demokratijos, tarp sofos ir šeimų susilpnėjimo, tarp pirties ir tikėjimo nusilpimo. A. Huxley, išnagrinėjęs tuometines sąlygas, prieina išvadą, kad buvo intymiausias ryšys tarp neseniai prasidėjusio komforto plitimo ir idėjų istorijos. Jis įrodinėja, kodėl nebuvo galima (ne medžiaginiu, bet psichologiniu atžvilgiu) XV šimtmečio italų kunigaikščiams, anglų didžiūnams ir netgi Prancūzijos karaliui Liudvikui XIV gyventi taip švariai ir patogiai kaip gyveno ro-

mėnai ar naudotis visu tuo, ką mes dabar laikome būtiniais patogumais.

Pradėkime nuo kėdžių ir centrinio šildymo. Anot A. Huxley, šie dalykai pasidarė galimi tik su nuopuoliu karalių ir feodalų galios ir su iširimu senų šeimyninių bei socialinių hierarchijų. Kėdės ir sofas yra tam, kad jose žmogus galėtų sėdėti išsiskėtęs. Tuo gi tarpu išsiskėtimas nėra nei pritinkamas, nei pagarbus. Kai norime padaryti įspūdį, kai reikia išbarti valdinį, mes nesisėdame į kėdę kojas užsidėję ant pasparos. Priešingai, mes atsisėdam tiesiai ir mėginam išdidžiai nusiteikti. Taip pat, kai norime pasirodyti mandagūs kokiai poniai ar pareikšti pagarbą senesniems ar įžymiesiems, atsistojame arba bent atsitiesiame. Praeityje visuomenė buvo hierarchinė, kurioje kiekvienas stengėsi padaryti įspūdį žemesniems už save, ar pasirodyti pagarbus tiems, kurie buvo augštesni už jį. Tokiose visuomenėse nepagarbi laikysena buvo visiškai neįmanoma. Tiek Liudvikui XIV buvo neįmanoma sėdėti išsiskėtus savo dvariškių akivaizdoje, tiek dvariškiams buvo negalima sėdėti išsiskėtus karaliaus akivaizdoje. Vien tik atvykęs į parlamento posėdį, Prancūzijos karalius išsiskėtęs sėdėdavo. Tokiais atvejais jis sėdėdavo atsilošęs, tuo tarpu kai kunigaikščiai sėdėjo tiesūs, didieji karalijos ponai stovėjo, o mažesnieji klūpojo. Patogumai buvo laikomi karaliaus privilegija. Tokiais atvejais karalius tegalėjo tik ištiesti kojas. Galime būti tikri, kad jis jas ištiesdavo labai didingai. Išsiskėtimas buvo grynai apeiginis dalykas ir dėl to jis neprarasdavo savo orumo. Normaliais atvejais karalius atsisėdavo, bet sėdėdavo tiesiai ir oriai, nes didybės išvaizda turėjo būti išlaikyta. Tuo metu dvariškiai laikėsi pagarbiai, ar tai stovėdami, ar, jeigu jų kraujas buvo labai mėlynas, sėdėjo ant suolų netgi ir karaliaus akivaizdoje.

Tai, kas buvo praktikuojama karaliaus dvare, to buvo laikomasi ir bajoro namuose. Tai, kas dvariškiams buvo karalius, tas valdiniam – jų ponas. Visais atvejais vyresnysis turėjo parodyti savo pranašumą taurumu, o žemesnysis – savo menkystę nusizėminimu. Negalėjo būti jokio išsiskėtimo. Netgi šeimos intymiose valandose buvo laikomasi to paties. Tėvai valdė kaip karaliai ir kunigaikščiai: vaikai buvo jų valdiniai. Mūsų proseneliai, sako A. Huxley, labai gerbė penktąjį įsakymą – apie tą gerbimą galime spręsti iš fakto, kad Ženevą valdant kalvinų teokratinei valdžiai, vienam berniukui buvo nukirsta galva už išdrįsimą pulti savo tėvus. Vaikų įžulumas tėvų atžvilgiu gal ir nebuvo laikomas didžiuoju nusikaltimu, bet vis vien buvo laikomas kaip grubiausia nepagarba ir baudžiamas smarkiu nuplakimu, nedavimu valgyti ar izoliavimu. Už mažiausią įžeidimą – užmiršus pakelti skrybėlę – Vespasijanas Gonzaga mirtinai suspardė savo vienintelį sūnų. Baisu ir pagaltoti ką jis būtų padaręs, jeigu sūnus jo akivaizdoje būtų pradėjęs raivyti.

Taip kaip vaikai negalėjo nepagarbiai laikytis savo tėvų akivaizdoje, lygiai ir tėvai negalėjo panašiai elgtis savo vaikų akivaizdoje, bijodami susimenkinti akyse tų, kurių pareiga buvo juos gerbti. Prieš du ar tris šimtmečius Europos visuomenėje nebuvo galima niekam, nors tai būtų pats šventosios Romos imperatorius ar Prancūzijos karalius – kurio nors kito asmens akivaizdoje raivyti. Senieji baldai atspindi hierarchinės visuomenės papročius. Vidurinių amžių ir Atgimimo laikų meistrai galėjo padaryti kėdes ir sofas, savo patogumu galinčias rungtyniauti su šių dienų.

Tačiau esant tokiai visuomenei, kokia kad buvo, jie tokių nedarė. Kėdės plačiai paplito tik XVI šimtmetyje. Prieš tai kėdė buvo valdžios simbolis. Viduriniais amžiais tik didžiūnai teturėjo kėdes. Kai toks ponas keliaudavo, su savimi jis vežėsi ir savo kėdę, kad niekas jo nematytų be išorinio jo autoriteto ženkle. Netgi ir mūsų laikais sostas, lygiai kaip ir karūna – karališkumo simboliai. Viduriniais amžiais plebėjai, kai tai jiems buvo leidžiama, sėdėdavo ant suolų ir taburečių. Atgimimo laikais, iškilus turtingam ir nepriklausomam miestelėnų luomui, kėdes pradėta daug laisviau naudoti. Galintieji jas įsigyti, atsisėdavo jose pagarbiai, tik nepatogiai jose jausdavos, nes XVI šimtmečio kėdės dar tebebuvo panašios į sostus ir jose sėdintieji atsidurdavo juokingo didingumo padėtyje. Tik XVII šimtmetyje, kai senoji hierarchija rimtai pradėjo irti, baldai pradėjo būti daromi šiek tiek atsižvelgiant į patogumus. Tačiau kėdės ir sofas, kuriose vyrai (o vėliau ir moterys) patogiai galėjo išsikesnoti, tebuvo pradėtos gaminti tik po to, kai įsigalėjo demokratija, kai vidurinis luomas nepaprastai išsiplėtė ir gražios manieros dingo nuo žemės paviršiaus, kai moterys išsilaisvino ir subyrėjo šeimyniški suvaržymai.

Kita moderniojo komforto sudėtinė dalis – tinkamas namų apšildymas – buvo neįmanomas, bent šios žemės didžiūnas, dėl senovės visuomenių politinės struktūros. Plebėjai šiuo atžvilgiu buvo laimingesni už bajorus. Gyvendami mažuose namuose, jie galėjo turėti pakankamai šilimos. Tačiau bajorai, kunigaikščiai, karaliai ir kardinolai gyveno rūmuose ir pilyse, kurių didingumas atatiko socialinei jų savininkų padėčiai. Norėdami pasirodyti didesni už kitus, turėjo gyventi žymiai didesnėse, už natūralias, buveinėse. Savo svečius priiminėdavo erdviose salėse, panašiose į čiuožimo arenas. Iškilmingomis procesijomis vaikščiojo po ilgas ir vėsiąs, kaip tuneliai galerijas, kopė ir leidosi, panašiais į užšalusius krioklius, marmuro laiptais.

Anų laikų didžiūnas turėdavo daug laiko skirti iškilmingiems, simboliniams vaidinimams, savotiškiems baletams, įvairiems priėmimams, reikalavusiems daug erdvės, norint sutalpinti skaitlingus aktorius ir žiūrovus. Tai paaiškina, kodėl karaliai ir kunigaikščiai, o netgi ir paprasti turčiai turėdavo statydintis, milžiniškus rūmus. Gyveno, lyg būtų milžinai, šimto pėdų ilgio ir trisdešimties pėdų aukščio kambariuose. Visa tai atrodė labai didingai, bet ir liūdnei. Mūsų laikais didžiūnai nebesilaiko senųjų protėvių iškilmingumo. Atsižadėdami didingumo patogumų naudai, jie gyvena patogiose patalpose, įmanomose tinkamai apšildyti. Panašiai darė ir senovės didieji savo laisvalaikį praleisdami savybėje. Jie savo rūmuose turėdavo mažus butus, kuriuose vyko jų privatus gyvenimas. Tačiau valstybinio pobūdžio priėmimai ir vaidinimai ilgai nusiųdavo: senųjų laikų nelaimingi kunigaikščiai turėdavo daug valandų išbūti iškilmingoje laikysenoje šaltose salėse ir nesibaigiančių galerijų skersvėjuose.

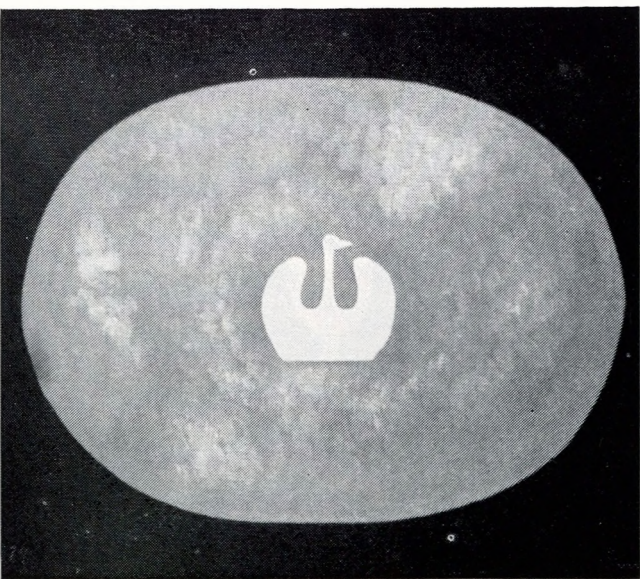
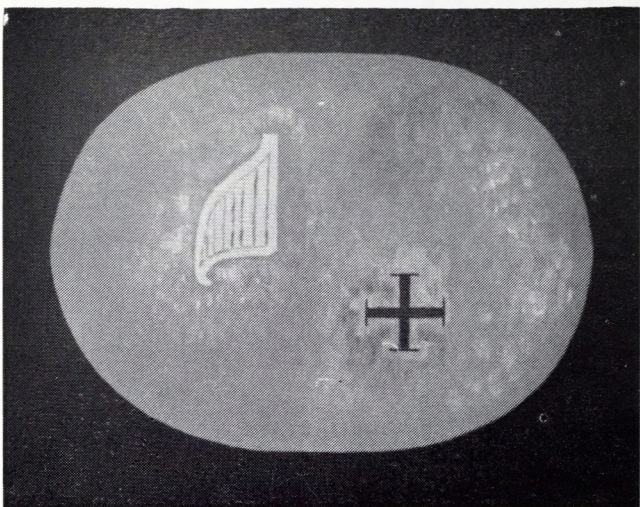
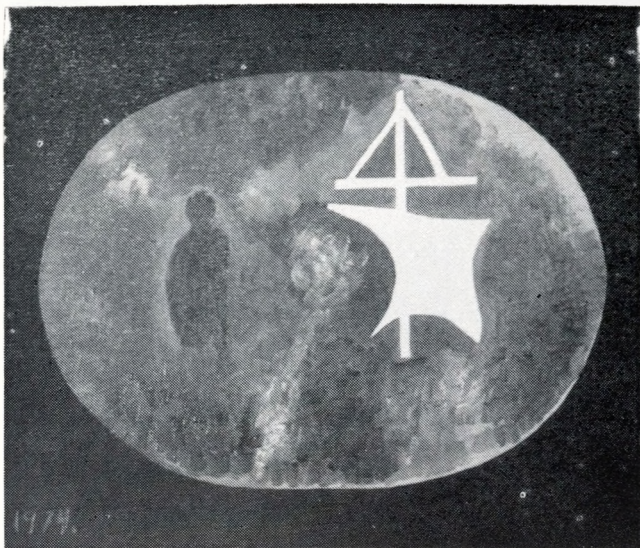
Modernios vonios atsiradimas, Al. Huxley įsitikinimu, turės būti priskirtas, bent dalinai, krikščioniškos dorovės nuopuoliui. Europoje yra buvę vienuolynų – mokyklų, kur mergaitės buvo auklėjamos su įsitikinimu, kad žmogaus kūnas yra tokio netyro ir nepadoraus pobūdžio, jog esanti nuodėmė žiūrėti ne

REGINA JAUTOKAITĖ

iš R. Wagner operų ciklo:

I — „Der Fliegende Holländer“,

II — „Tannhauser“, III — „Lohengrin“.

tik į kitų, bet ir į savo pačių nuogumą. Vonia leidžiama tik šeštadieniais, turėjo būti imama tik vilkint kulnus siekiančiais marškiniais, neleidžiančiais įžvelgti jų pačių odos. Nūdien tokių mokyklų jau nebėra, bet dar visai neseniai jos buvo plačiai paplitusios. Per jas krikščioniškojo asketizmo tradicija nusitęsė per šimtmečius ir išsilaikė iki mūsų laikų. Dėl šios tradicijos susmukimo moterys turi būti dėkingos, galėdamos dažnai maudytis.

Pirmieji krikščionys nebuvo dideli vonių ir pirčių entuziastai. Tačiau reikia pažymėti, kad krikščioniško asketizmo tradicija ne visad buvo priešinga maudymuisi. Visai natūralu, kad pirmųjų krikščionių vadai piktinosi romėnų pirtimis, kurias lankė vyrai ir moterys kartu. Saikingesnieji leido tikintiesiems rūpintis savo kūno švara, jeigu tai buvo daroma prideramai. Didžiųjų romėnų pirčių susmukimas įvyko dėl barbarų naikinančio šėlimo ir krikščioniškojo asketizmo priešiško. Betgi tikėjimo gadynėje pirtys vėl atgimė. Kryživiai, grįždami iš Rytų, su savimi atsivežė garo pirtį, kuri buvo labai populiari visoje Europoje. Dėl nesuprantamų priežasčių šis populiarumas palaipsniui mažėjo, ir XVI bei XVII šimt. vyrai ir moterys buvo tokie pat nešvarūs kaip ir jų barbarai protėviai.

Asketinės tradicijos visad būdavo griežtesnės moterų atžvilgiu. Prancūzų rašytojai broliai Goncourai savo dienoraštyje pažymi nuomonę, kad moterų nekuklumas ir nemoralumas padidėjo lygiagrečiai su pirčių paplitimu. Aiški išvada: "mergaitės turi rečiau eiti į pirtį". Jaunuolės, kurios dabar mėgaujasi pirtimis ar voniomis, turėtų būti dėkingos XIX šimt. mokslininkams už jų skelbtas švaros idėjas. Jeigu jie nebūtų kritikavę ir peikę tų senų tradicijų, šių dienų jaunuolės gal ir dabar tebebūtų tokios pat nešvarios kaip ir jų prosenolės.

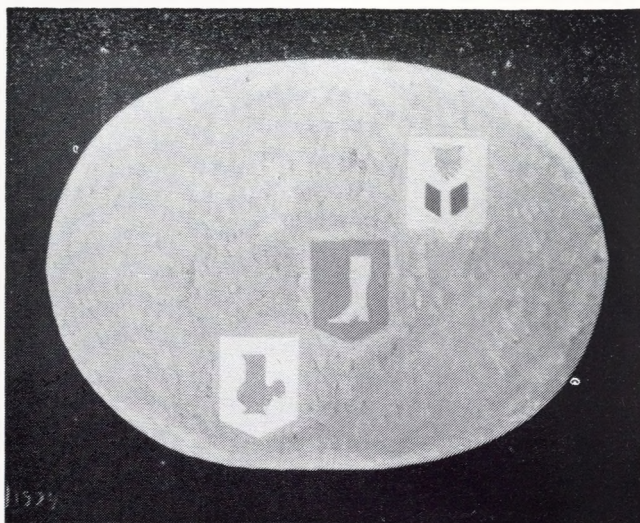
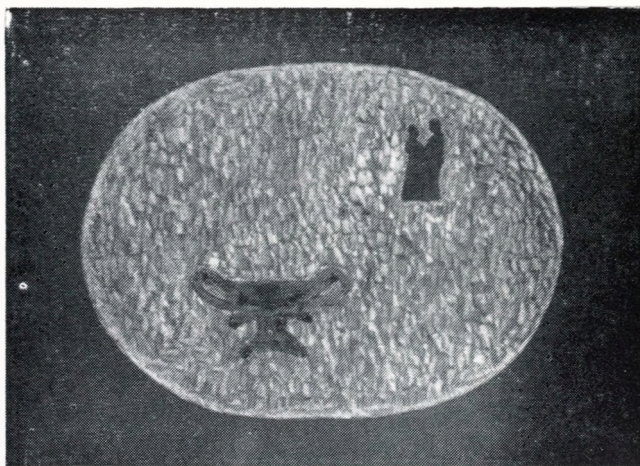
Tačiau pirčių mėgėjai daugiau yra skolingi gydytojams. Atradimas mikrobo, išnešiojančio užkrečiamas ligas, labai pasitarnavo švaros reikalui. Žmonės ėmė praustis ir plautis su nepaprastu uolumu. Pirtys tapo savotiškom magiškom apeigom, kurios saugojo nuo piktybinių galių, lindėjusių nešvarumuose. Tas medicinos įkarštis dar labiau susilpnino asketines tradicijas. O kai buvo įsitikinta palaiminga saulės spindulių veikla, daugelio rūbų nešiojimas tapo mediciniška nuodėme. Nesidrovėjimas dabar yra dorybė. Jeigu nuo gydytojų priklausytų, tai jie mus verstų vaikščioti beveik nuogus. Dabar stengiamasi, kad mūsų drabužiai būtų kaip galima patogesni. Tas procesas jau seniai vyksta – iš pradžių vyrų tarpe, vėliau ir moterų. Anglų žurnalistas Fletcheris, aprašinėdamas Didž. Britanijos ministerio pirm. Gladstono apsilankymą Oxforde, pažymi didžiojo valstybininko pastabas apie studentų drabužius. Jo laikais, jis sako, studentai nešiojo šimto svarų vertės drabužius ir brangenybes. Kiekvienas save vertinąs jaunuolis turėdavo bent vieną porą kelnų, kurias dėvėdamas neatsisėdavo, bijodamas jas suglamžyti. Gladstonui besilankant Oxforde, studentai dar tebenešiojo labai augštas kietas apikakles ir katiuko pavidalo skrybėles. Galime įsivaizduoti ką jis pasakytų pamatęs mūsų laikų jaunuolius, dėvinčius plačias kelnes, atsagstytus marškinius ir spalvotus megstukus. Dabar mažai kam berūpi rimta išvaizda. Paprastumas nevojimas formalumų pasiekė niekad anksčiau nebuvusio laipsnio.

Kliūtys moterų komfortui buvo dorovinės ir politinės. Jos buvo verčiamos ne tik laikytis rimtos išvaizdos, bet taip pat ir palaikyti asketinės dorovės tradicijas.

Daug vėliau, po to kai vyrai atsisakė savo nepatogių forminių drabužių, moterys vis dar klusniai laikėsi nepaprastų nepatogumų drovumo vardan. Karas jas išlaisvino iš tos vergijos. Kai moterys pradėjo dirbti karo reikalui skirtus darbus, jos įsitikino, kad tradicinė apranga nesiderina su darbo našumu, o jos norėjo būti veiklios ir našios. Pamačiusios perdėto kuklumo nepatogumus jos tapo mažiau kuklios, norėdamos išlikti sveikos ir padidinti savo asmeninį komfortą. Modernios mados yra daug patogesnės už anksčiau praktikuotas. A. Huxley manymu, netgi ir senovės graikų mados buvusios mažiau patogios. Jų tunikos buvo labiausia racionalus rūbas, kokio tik begalima norėti, tačiau išorinis apsiaustas tebuvo paprastas medžiagos gabalas, apvyniojęs kūną kaip indų *sari* ir segtuku susegtas. Jokia moteris, kurios išvaizda priklauso nuo segtuko, niekad negalėjo tikrai patogiai jaustis.

Pasikeitus tradicinio gyvenimo filosofijai, komfortas patapo fiziniu įpročiu, mada, idealu. Juo didesnis bus pasiektas pasaulyje komfortas, juo didesnė jam bus priskiriama reikšmė. Kas yra susigyvenęs su komfortu, tam jo nebuvimas yra tikra kančia. Ir mada, kuri dabar apsprendžia komfortą, yra labai galinga ir reikli. Šalia to, milžiniški medžiaginiai interesai yra susiję su komforto priemonių pasiūla. Baldų, šildymo aparatų, sanitarinių įrengimų gamintojai negali leisti komforto pamėgimui išnykti. Modernioje reklamoje jie turi pakankamai priemonių, skatinančių jį gyvuoti ir tarpiti.

Trumpai apžvelgus moderniojo komforto dvasinę pradžią, belieka tarti keletą žodžių dėl jo pasėkų. Niekas dykai nieko negauna, taigi komforto įsigijimas buvo kaip ir atlyginimas už praradimą galbūt svarbesnių dalykų. Pasiturintis žmogus, statydamas sau namus, labiausia rūpinasi savo būsimos gyvenvietės patogumais. Jam jie kainuos daug pinigų, nes komfortas labai brangus: Jungtinėse Valstybėse namai parduodami su įrengta kanalizacija, voniomis, šildymo sistema, minkštais baldais ir t.t. Padaręs tas išlaidas ir visa įrengęs, žmogus savo namus laiko tobulais. Jo gi kolega iš ankstybesnio laikotarpio labiausia rūpinosi savo namų imponuojančia, didinga išvaizda, žodžiu, jam rūpėjo grožis, o ne patogumai. Lėšos, kurias šių dienų žmogus išleidžia vonių ir centrinio šildymo įrengimui, praeityje būtų buvusios sunaudotos marmuro laiptams, grandioziniais fasadams, freskoms, erdviems butams su paauskuotom salėm, paveikslams, statuloms. XVI šimtmečio popiežiai gyveno nepatogumuose, kuriuos mūsų laikų bankininkas laikytų nepakenčiamais, tačiau jie turėjo Rafaelio freskas, Siksto koplyčią, turėjo savo senovės skulptūrų galerijas. Ar turime gailėtis, klausia A. Huxley, kad Vatikane nebuvo vonių, centrinio šildymo ir kėdžių? Atrodo, kad mūsų dabartinė komforto aistra yra truputį perdėta. Rytiečiai o taip pat ir pietų europiečiai, kurie neturi komforto ir gyvena kaip prieš daugelį šimtmečių gyveno jų protėviai, atrodo, visai lengvai apsieina be mūsų sudėtingų ir brangių minkštų baldų. Tačiau reikia sutikti su tais, kurie pateisina komfortą tik tiek, kiek jis palengvina proto ir dvasios gyvenimą. Nepatogumai kliudo galvoti. Kai kūnas sustiręs, sunku protauti. Komfortas turėtų būti priemonė kuriam nors tikslui siekti. Modernusis pasaulis, atrodo, jį laiko tikslu savyje. Vieną dieną, baigia A. Huxley savo apmąstymus, žemė gal persikeis į milžinišką plunksnų matrasą, ant kurio miegančio žmogaus kūnas bus viršuje, o jo uždusęs protas apačioje.

Žibutė išėjo už vartų ir atsargiai, kad nesusiteptų geltonos markizetinės suknelės, atsisėdo ant apskrito, nubaltinto akmens. Paprastai ji čia, Palangoje, nevaikštinėdavo taip pasipuošusi: ir nauja suknelė, ir gintaro eilutė apie kaklą, ir šilkinis kaspinas plaukuose. Bet šiandien buvo jos gimtadienis – jai suėjo šešeri metai.

Atrodė, kad ši rytą net ir pati gamta buvo pasipuošusi Žibutę sveikinti ir drauge su ja švęsti. Kvapus vėjelis glamonėjo jos veidą, aplink namus augančios pušys ypatingai skambiai ošė, o toluoje, pro tarpą kopose, lyg sena draugė, baltų putų rankomis jai mojavė jūrą.

Bet Žibutė viso šito nė nepastebėjo ir tūnojo ant akmens kaip sustingus, susikaupusi ir įbedusi akis į tuščią, smėlėtą kelią. Ji laukė atvažiuojant savo Krikšto Motinos, ir nors niekas jai apie tai nebuvo prasi-taręs, ji žinojo, tikrai žinojo, kad Krikšto Mama jai atveš tą didelę, neišpasakytai gražią lėlę, kurią ji prieš tris savaites buvo mačiusi žaislų krautuvės lange Klaipėdoje.

Kaip kasmet liepos pradžioje, Krikšto Mama Rimšienė, savo išblizgintu Biujiku buvo nusivežusi Žibutę ir jos motiną į Klaipėdą. Ir ten, vienos žaislų krautu-vės lange, Žibutė „ji“ ir išvydo. Tokios puikios, tokios karališkos lėlės, kaip jis, Žibutė dar niekad nebuvo mačiusi – netgi sapnuoti apie tokią nebuvo sapnavusi. Ir lino spalvos plaukai, ir didžiulės mėlynos akys, ir raudoni it obuoliai, skruostai. O ir aprėdytas jis buvo kaip koks karalaitis: balta aksominė eilutė, baltos kojinitės, balti, su auksinėm sagtim bateliai. Žibutė prie jo akimis taip ir prilipo – kaip užhipnotizuota.

Po kiek laiko Mamutė ją nekantriai truktelėjo už rankos: – Eime, Žibute, jau gana prisižiūrėjai. Krikšto Mama ir aš dar į vaistinę norim užsukti.

– Neragink, mums gi neskubu, Giedre. Duok vai-kui pasidžiaugti, – savo storu, beveik vyrišku, balsu pasakė Krikšto Mama. – Nejaugi nematai kaip ji į tą didelę, baltai aprengtą lėlę lyg apsvaigus žiūri?

Kai Mamutei pagaliau pavyko Žibutę nuo krau-tuvės lango atitraukti, ji nuo jo atsitraukė dūšaudama. – Sudiev, gražuoli karalaiti! – pašnabždėjo ji. – Kaip aš trokštu tave vėl pamatyti savo gimtadienio rytą!

Mamutė jai priekaištingai bakstelėjo į šoną, bet kai Žibutė slapčia žvilgterėjo į Krikšto Mamą, jai pa-sirodė, kad šioji suprato ir jai mirktelėjo akia.

Nuo to laiko Žibutė tik apie „ji“ ir tegalvojo: ji svaiojo apie jį dieną, sapnavo apie jį naktį. Net ir vardą ji jam patį gražiausią išrinko: Margiris. Žibutės tėvelis, kuris buvo poetas ir kurį ji mylėjo net „dvigu-bai daugiau“ negu Mamutę, neseniai apie kunigaikštį

Margirį buvo parašęs poemą, už kurią jam buvo su-teikta literatūrinė premija. Per iškilmes jos su Mamute sėdėjo pirmoje eilėje ir Žibutė taip didžiavosi savo tėveliu, kad ji iš to džiaugsmo ir susijaudinimo net pravirko.

O dabar pagaliau atėjo ta jos šiemet taip lauktoji diena, ir netrukus, gal net tuojau, Krikšto Mama jai atveš tą jos taip išsvajotą Margirį. Pagaliau, pagaliau iš už kampo pasirodė mėlynas Biujikas ir sustojo ties vartais. Tartum nenujausdama kaip nekantriai ji buvo laukiama. Krikšto Mama iš mašinos išlipo pamaži, neskubėdama. Stora, besišypsanti, didžiule, raudonu kaspinu perrišta dėze nešina . . .

– Atvažiavo! Krikšto Mama atvažiavo! – iš džiaugsmo šokinėdama sušuko Žibutė.

Jos balso, lyg trimito sušaukti, iš namų pasipylė namiškiei: Mamutė, Dėdė Jonas, Teta Veronika, pus-brolis Vytas, profesorius Daunora. Tik Tėvelis nesi-skubino prie vartų, bet sustojo kiek atokiau, ties alyvų krūmu.

Staigioj maišaty Žibutė tapo suaugusių nustelbta į šoną. Bet Krikšto Mama jos neužmiršo.

– Kur Žibutė, kur mūsų solenizantė? – garsiai paklausė ji.

– Štai ji, štai, štai . . . – kiek susigėdę suklego na-miškiei išstumdami Žibutę į priekį.

Krikšto Mama ją pasveikino, pabučiavo į kaktą. – Žinau, kad patiks, – šyptelėjo įduodama krikšto dukrai atvežtą dovaną.

Žibutė taip entuziastingai tvėrėsi didžiulės dėžės, kad jeigu Mamutė nebūtų pašnabždėjusi „padėkok“, ji apie tai tikrai būtų užmiršusi. Neįstengdama ilgiau laukti, Žibutė čia pat kieme atrišo kaspiną, atvyniojo popierį, atvožė dangtį.

– Tai jis, tai tikrai jis! – iš susijaudinimo spring-dama pratarė ji.

– Tetule Rimšiene, tamsta perdaug duosni. Toji lėlė tokia didelė, tokia brangi! nereikėjo . . . Tamsta Žibutę perdaug lepini, – pasakė Mamutė.

Bet Krikšto Mama tik linksmai nusijuokė. – O ko-dėl man jos nepalepinti? Ji tokia gera, tokia graži, to-kia išmintinga!

Kai namiškiei, tartum procesija, nulydėjo Krikšto Mamą į verandą, Žibutė tvirtai prie savęs glausdama Margirį nuskubėjo į „Pasakų Piliį“: sodo gale stovintį apgriuvusi paviljoną, kuris Petraičių šeimai atvažiavus vasaroti Palangon virsdavo Žibutės nuosava karalija.

Pagaliau susilaukus Margirio, Žibutė ir norėjo vie-numoje, niekeno netrukdoma juo pasigrožėti. Ir tikrai, iš arti jis buvo dar gražesnis, negu ten Klaipėdoj . . . Kokie švelnūs, it šilkas jo plaukai, koks vėsus jo por-celianinis veidas! O tos mėlynos akys – jos ir atsi-merkia, ir užsimerkia, ir prisimerkia! Net ir kvėpėjo jis kažkaip skaniai: ne tai mėta, ne tai žemuogėm.

Pro pušis, iš verandos sklido linksmi suaugusiųjų pašnekesio aidai. – Žiba, Žibute! – staiga pasigirdo melodingas Tėvelio balsas.

Atsargiai paguldydama Margirį ant suolo Žibutė dar sykį pabučiavo jo rausvą skruostelį. – Tu čia

REGINA JAUTOKAITĖ

iš R. Wagner operų ciklo:

IV – „Tristan und Isolde“,

V – „Die Meistersinger von Nuerenberg“,

VI – „Parsifal“.

trupučią pabūk vienas, Margiuk. Tu pavargęs, pamiegok. O aš greit sugrįšiu.

Namuose Žibutė visus rado susėdusius pusračiui, tik vienas Tėvelis stovėjo atsirėmęs į verandos atramą. Koks jis buvo jaunas ir gražus, tas jos Tėvelis! Ir koks, net iš išvaizdos, panašus į poetą: tamsūs garbanoti plaukai, augšta lygi kakta, ties kaklu plačiai atsilapoję marškiniai. Palyginti su juo visi kiti, net ir Krikšto Mama, atrodė tokie bespalviai, neįdomūs!

Žibutė pribėgo prie tėvo ir apsikabindama pusiau pašnabždėjo: — Kad tu žinotum kaip aš tave myliu, Tėveli . . .

Netrukus iš virtuvės, nešina sidabrinį padėklą su raudonom krikštolinėm taurėm ir grafinu atėjo virėja Konstancija. Tas taures Žibutės tėvai buvo atsivežę iš savo povestuvinės kelionės į Veneciją ir jas vartodavo tik ypatingai iškilmingais atvejais.

Mamutė visiems įpylė vyno, visiems, išskyrus Tėvelį, kuriam ji padavė stiklinę lemonado. Žibutė žinojo, kad jam nevalia gerti, kad vynas jį blogai veikia ir kad jis išgėręs pradeda keistai elgtis. Kaip antai per praėjusias Kalėdas, išėjus paskutiniam svečiui, jis staiga nei iš šio nei iš to pagriebė kėdę ir ją trenkė į didįjį valgomojo kambario veidrodį. Mamutė, kuri ir taip nuolatęs sirguliudavo, tada net apalpo ir Konstancija turėjo bėgti šaukti daktaro Kasiulio. Mamutei atsipekėjus Tėvelis jų visų akivaizdoje prisiekė daugiau niekadės nebegerti, ir iki šiol buvo išlaikęs savo pažadą.

Bet dabar jis susiraukęs pažvelgė į lemonadą. — Nejaugi jūs manote kad aš į savo vienturtės dukros sveikatą gersiu šitą pasaldintą vandenėlį? — paklausė jis ir pasilenkdamas per atramą išpylė lemonadą į šalia verandos augančių bijūnų kupstą. — Nejaugi jūs visi tikrai to tikėjotės? — dar sykį primygtinai pakartojo jis, ir prieš prie stalo prisipildė savo stiklinę vynu.

Verandoje pasidarė taip tylu, kad iki šiol tolimas ir švelnus jūros užesys staiga tartum priartėjo ir virto grasinančiu maurojimu. O visada išblyškęs Mamutės veidas tapo dar baltesnis, negu paprastai.

— Ką gi, į tavo sveikatėlę, Žibute! — pagaliau ištarė Krikšto Mama iškeldama taurę ir ją lėtai linguodama ties iškilia krūtine.

— Į sveikatą, į sveikatą! — pasigirdo iš visų pusių.

— Ilgiausių metų, ilgiausių! — kiek virpančiu bari-tonu užtraukė profesorius Daunora, kuris kasmet pas juos atvažiuodavo vienai savaitei, o paskui išgyvendavo visą vasarą.

Krikšto Mamai išvažiavus ir jos mašinos sukeltom dulkėm nusėdus ant pakelės pušaičių, Dėdė Jonas pasiūlė eiti pasivaikščioti į pušyną. Tėvelis irgi buvo beėjęs, bet vos praėjęs vartus, sustojo.

— Man šiandien skauda galvą, aš geriau liksiu namie ir priešpieť truputį numigsiu, — pasakė jis.

— Jeigu Tėvelis neina, neisiu ir aš, — prie jo kojos prisiglausdama pritarė Žibutė. — Bet, tėveli, prieš priguldamas nueik su manim į Pasakų Pilį ir pasižiūrėk į mano naują lėlę. Tu jos juk dar kaip reikiant nematei.

Namiškiams pasukus pušyno link, Tėvelis iš kišenės išsitraukė plokščią sidabrinį buteliuką ir iš jo gerokai gurkstelėjo.

— O dabar eime žiūrėti tos tavo lėlės! — pasakė jis paimdamas Žibutę už rankos. Bet pakeliui į Pasakų Pilį jis paslydo ant sausų pušies spyglių ir vos nesuklupo. Atgavęs pusiausvyrą jis vėl išsiėmė buteliuką

ir dar sykį godžiai iš jo išgėrė.

— Pažiūrėk koks jis gražus, tikras Pasakų Pilies karalaitis! — nusišypsojo Žibutė pakeldama Margirį nuo suolo. — O ir vardą aš jam patį gražiausią, koks tik yra išrinkau. Margiris!

— Margiris! — kažkoku keistu, Žibutei nepažistamu balsu pakartojo Tėvelis. — Margiris! Juk ir aš tą vardą buvau jam išrinkęs, jam, savo sūnui . . .

Jis atsiduso ir paėmęs į rankas lėlę atsėdo ant suolo. — Kiek mano apie jį prisvajota, kiek mano apie jo ateitį prigalvota . . . Jis būtų užbaigęs tai, kas mano bus likę neužbaigta, nuveikęs, ko aš būsiu neįstengęs nuveikti . . . — prisimerkęs, tartum į kažką jam vienam tematomą žiūrėdamas tęsė Tėvelis. — Ji man buvo pažadėjusi dovanoti sūnų — iš pat pradžių, o dabar . . . dabar, kai viskas tarp mūsų taip pasikeitė . . . aš jo turbūt jau niekadės neturėsiu . . . aš taip ir liksiu be nieko . . .

— Bet, tėveli, tu juk turi mane, — apsikabindama tėvą pasakė Žibutė. — Nejaugi tu manęs nebemyli?

— Myliu, myliu, bet tu juk tik mergaitė, o tai ne tas pat, tai visai kas kita, — vėl atsiduso Tėvelis. Staiga jo akyse pasirodė ašaros ir nuriedėjusios per skruostus susigėrė į Margirio šviesius plaukus.

— Tai jis, tai jis, tas sūnus, kurio aš visada taip troškau, — pakartojo Tėvelis ir ėmė neįgudusiais judėsiiais sūpuoti lėlę.

Žibutė pajuto, kad joje kažkas sprogo, kad ją nusmelkęs staigus skausmas užėmė kvapą, ją apstulbino. Kiek atsipekėjusi ji išplėšė iš Tėvelio rankų Margirį ir traukdama jį už kojos pradėjo bėgti iš Pasakų Pilies.

— Aš jo nebemyliu, aš jo nebenoriu, aš jį sukulsiu, į dulkes sumalsiu! — stapteldama ties durimis pro ašaras sušuko ji.

Tėvelis staiga lyg pabudo. — Žibute, pupyte, neverk! Aš juk girtas — nepaisyk ką aš čia malū! — Jis svyrudamas atsistojo ir ištiesė į ją rankas. — Nebėk Žibučiuk, sugrįšk!

Bet Žibutė jo nei klausė, nei girdėjo. Nubėgusi į patį tolimiausią sodo kampą kūkčiodama puolė ant kietos išdžiūvusios žemės. — Aš jo nebenoriu, jis iš manęs paveržė Tėvelį! — suvaitojo ji. Kiek aprimusi, pasirėmė ant alkūnės ir pradėjo svarstyti . . . Atgauti Tėvelio meilę būtinai reikėjo nusikratyti Margiriu. Bet kaip? Geriausia būtų jį sudeginti, taip kaip tai darydavo senovės lietuviai, kaip kad savo poemoje aprašinėjo Tėvelis. Bet tai reiktų įvykdyti tuojau, nedelsiant — kol iš pušyno dar negrižo namiškiai, kol Anelė ir Konstancija dar virtuvėje ruošia pietus. Bet Tėvelis? . . .

Žibutė pakilo, nusikratė prie suknelės prikibusias samanas, naskui tyliai, and pirštų galų, prisiartinore Pasakų Pilies ir pro supuvusios lentos plyšį žvilgtelėjo vidun. Tėvelis dabar gulėjo išsitiesęs ant suolo ir kietai miegojo.

Bežiūrint į jį Žibutei dingtelėjo mintis Margirį sudeginti čia pat Pasakų Pily. Tuo tarpu kai Tėvelis miega ir gal net apie jį sapnuoja, "jis, tas jo išsvajotas sūnelis" čia pat, šalia jo pavirs į pelenus! Žibutė pati sau nusišypsojo: geriau nebuvo galima nė sugalvoti! Ji įslinko į Pasakų Pilį ir nasilenkusi ties Tėveliu sukryžavo jo nurvirusias rankas ant krūtinės. Koks ramus, beveik negyvas jis dabar atrodė. Visai toks kaip toji numirėlė Kauno senamiesty . . . Pernai žiemą, jos su Anelė pakeliui į turgu buvo užsukusios į seną, sukrypusią Kranto gatvės bažnytelę, kur prieš altorių, mirkčiojančioj žvakių šviesoje gulėjo pašarvota išdžiūvusi

M. STANKŪNIENĖ

ERDVĖSĖ

senutė. Žibutė, kuri iki tol nebuvo mačiusi numirusio žmogaus, išsigandusi nusitvėrė Anelės sijono. — Nebijok, vaikeliai, čia juk tik jos žemiški palaikai, toji senukė dabar danguje, jai ten malonu, linksma, ji ten su angelais šoka, — nuramino ją auklė. O Žibutė iškart taip viską ir pamatė: vėl atgijusi senutė, paraudusiais skruostais, besišypsanti, ten kažkur debesyse susikibus su dideliu baltu angelu polką kad duoda, kad duoda . . .

Kai laužas buvo pagaliau sukrautas ir Žibutė Margirį paguldė ant sausų pušies šakų, jai jo staiga begalo pagailo. Kodėl ji pasiryžo jį taip žiauriai nubausti, jį, kuris tikrai nebuvo niekuo nusikaltęs.

Bet kai jos žvilgsnis nukrypo į miegantį Tėvelį, jį tuojuo pajuto tarp jų kažkokį artimumą, kažkokį paslaptingą ryšį . . . Net ir gulėjo juodu panašiai: išsitiesę ant nugaros, užsimerkę, paskendę kažkokiam bendram, jai neprieinamam pasauly, iš kurio ji, būdama tik mergaitė, buvo išskirta.

Nugalėjusi skrupulus ir abejones, Žibutė iš Tėvelio kišenės atsargiai ištraukė degtukų dėžutę, uždegė degtuką ir prinešė jį prie sausos pušų šakos . . . Maža, vos įžiūrima liepsnelė įsižiebė ir subraškėjo.

Bet staiga ji prisiminė, kad jos pusbrolis Vytas, kuris buvo uolus skautas ir kasmet vykdavo stovyklauti, ją kartą mokino niekadros nedepti ugnies neturint užtektinai vandens prireikus ją vėl užgesinti. Žibutė nagriebė į kampą užmestą raudoną kibirėlį ir nuskubėjo namų link.

— Iš kur gi tu, Žibute? Aš maniau, kad ir pati su visa's vaikštinėjai po pušyną, — nustebė ją pamačiusi Anelė.

— Aš pasilikau "Pasakų Pily" pažaisti su nauja lėle. O dabar noriu ją išmaudyti. Ar gali man pripilti kibirėlį vandens?

— Pripilsiu. Tik pažadėk, kad būsi atsargi ir neapsilaistysi naujų batelių.

Pamažu, pamažu, kad neišpilti nė vieno lašelio, Žibutė gr.žo į Pasakų Pilį. Bet prisiartinus pamatė, kad visas jos vidus jau skęsta juoduose dūmuose,

— Tėveli, kur tu? — išsigandusi sušuko ji.

Bet jai teatsakė vien nejaukus ugnies sproginėjimas. O dūmai vis tirštėjo ir tirštėjo.

— Tėveli! — kiek įstengdama garsiau dar sykį sušuko Žibutė.

Jam vėl neatsakius, ji priėjo prie durų ir šliukštelėjo atneštą vandenį į dūmus, kuriems akimirksniui kiek praretėjus pasirodė ant suolo tebegulinčio Tėvelio balti marškiniai. Žibutė pabandė prie jo prisiartinti, jį pažadinti. Bet nauji dūmų kamuoliai grėsė užimti jai kvapą. Ji pradėjo trauktis atgal, bet staiga nutarus joku būdu neapleisti bejėgio, miegančio Tėvelio vėl žengė pirmyn, šį kartą suknėlės skvernu užsidengdama burną. Bet Pasakų Pilį užvaldžiusios liepsnos ją stumė atgal. Jai pradėjo stigti oro, ji užsikosėjo, viskas aplinkui pasidarė neaišku . . . ji pajuto, kad svaigsta, svaigsta . . .

Žibutė vėl pravėrus akis pirmiausiai pamatė išsiganusį Anelės veidą.

— Vaike, vaike, tu juk vos nesudegei, — sudejavo ji savo šiurkštokom raudonom rankom glostydama Žibutės plaukus. — Jeigu aš nebūčiau užuodęs dūmų, jeigu nebūčiau žinojęs, kad tu čia ir atbėgusi pažiūrėti, jeigu nebūčiau tavęs radusi be sąmonės gulintios ant šitos degančios lūšnos slenkščio, tavęs jau dabar šioj žemelėj nebebūtų . . .

Žibutė bandė išsižioti, bandė šaukti, bandė pasakyti apie Tėvelį, bet jos lūpos buvo lyg nutirpusios ir pro jas neprasiveržė joks garsas. Jai taip bejėgiai žvelgiant į degančią Pasakų Pilį staiga dusliai sudundėjęs įgriuvo jos samanomis apaugęs stogas ir didelė, raudona liepsna šovė dangun.

— Jis ten . . . miega . . . gelbėkit! — kriohtelėjo Žibutė bandydama išsilaisvinti iš Anelės glėbio.

Bet raumeningos auklės rankos ją laikė tvirtai apkabinusios. — Žinau, žinau . . . nesijaudink, Krikšto Mama nupirks tau kitą, — raminančiai pratarė Anelė.

(Iš spaudai ruošiamo rinkinio "Penkios apysakos apie moteris")

D. STONČIŪTĖ

KOMPOZICIJA

Iš

japoniškųjų

“HAIKU”

*

*Ak, ta pavasarinė sloga.
Akys ašaroja —
ir daugiau nebemato
pirmojo vėversio.*

YAYU

*

*Labas rytas, žvirbli!
Ką rašai savo rasotomis
ant švurių kojomis
verandos grindų?*
SHIKI

*

*Raudonos uogos.
Prikritusios į sniegą, sode.
— Smulkūs raudoni pėdsakai. —*
SHIKI

*

*Aš išsėmiau mėnulį iš upės,
su kibiru —
ir paliejau jį ant žolės.*
RYUHO

*

*Dabar senoji baidyklė
lauke —
atrodo kaip ir visi kiti žmonės:
rudens lietu smarkiai lyjant.*
SEIBI

*

*Prisimink, mielojil
— pasipuošusi naujais rūbais. —
Varna visada bus juoda;
garnys — baltas.*

CHORA

(vertė DS.)

NAMŲ ŪKIO MOKSLO REIKŠMĖ

B. ŠIMKIENĖ

Visuose kraštuose, nuo senų senovės, šeiminkavimo darbas namuose natūraliai priklauso moterims. Joms tenka ne tik šeimos aptarnavimo darbas, bet ir visų svarbiausia pareiga — išauginti būsimą kartą. Nežiūrint šių atsakingų ir sunkių pareigų bei darbų namuose, didelės moterų procentas dirba dar kur nors kitur. Moterys eina dirbti įvairių prežasčių verčiamos. Čia turi didelės svarbos ekonominiai nepriekliai, noras ir reikalas būti nepriklausomai, neatsilikti savo profesijoje, ir dėl kitų priežasčių ir ambicijų. Kitos nebesapitenkina ta šiame krašte vadinama housewife profesija, jaučiasi galinčios ir yra pasiruošusios daugiau ką nuveikti.

Šiais laikais jau nemažai moterų ir šiame krašte yra pasiekusios augšto išsimokslinimo (ateityje, suprantama, tokių vis bus daugiau) ir yra išsikovojusios tinkamas pozicijas įvairiose darbo srityse, savo profesijose ir net politikoje. Kad karalienės valdė ir vis dar tebevaldo valstybes, jos tas pareigas gauna paveldėjimo keliu pagal senas tradicijas, tai nieko nuostabaus, tačiau šiais laikais moterys būna išrenkamos vadovauti kraštui ar partijoms, kaip pavyzdžiui Margaret Thatcher, tai jau lyg ir naujas reiškinys. Ir kai ji taip netikėtai buvo išrinkta vadovauti Anglijos konservatorių partijai, tai net mūsų spaudoje buvo alermuojančiai rašoma, kad girdi "netrukus pasaulį užvaldys moterys" . . . O gal . . .

Amerikoje moterys buvo priverstos dirbti, išmoko ir priprato paskutinių pasaulinių karų metu, vyrams išėjus kariauti. Joms tada teko užimti vyrų vietas įmonėse ir įvairiose įstaigose. Dabar jau Amerikoje yra atsiekta toks gyvenimo standartas, susidariusios gyvenimo sąlygos, kad moterys gali, gal su kaikiuriais sunkumais ir nepatogumais, išeiti iš namų į darbą ir vis dėlto atlikti tą šeimos aptarnavimo darbą namuose, kartais padedant kitiems šeimos nariams, jai pasiseka susitarti ir susiklaudyti. Moterims išsivaduoti iš sunkaus ir ilgo darbo namuose, labai padėjo ir padeda namų ūkio mokslas, apie kurį čia mėginsiu bent trumpai užsiminti.

Namų ūkio mokslas Amerikoje prasidėjo ne iš karto, ar kokiu vienu metu ir ne vieno ar kelių asmenų pastangomis. Tai buvo daugelio žmonių ilgo darbo ir įieškojimo rezultatas, padiktuotas laiko ir pribrendusio reikalo gerinti žmonių gyvenimą. Atsirasti ir išsivystyti namų ūkio mokslui padėjo 2 svarbiausi faktoriai: 1) bendras moterų išsimokslinimas ir 2) technologijos pažanga ir jos taikymas mūsų ūkio problemoms spręsti.

Kolonijiniais laikais mergaitėms mokyklos durys buvo uždarytos. Mergaičių šieks toks išsimokslinimas, bent skaityti-rašyti, vyko veik tik šeimos ribose, padedant tėvui ir broliams, jei jie patys turėjo laimės lan-

kyti mokyklą. Dar tada vyravo nuomonė, kad moterims mokslas mokyklose nereikalingas, persunkus ir joms nebuvo laiko. Jos buvo priverstos dirbti namuose, parūpinti ir pagaminti kas reikalinga šeimai, t.y. verpti, austi, siūti, virti muilą, kepti duoną ir t.t. Ir, žinoma, auginti šeimą. Amerikoje moterys elementarinį išsimokslinimą, išsilavinimą mokyklose išsikovojo palaipsniui. Pradžioje mergaitės mokėsi visokiose privačiose mokyklose, o į valstybines mokyklas pradėjo įeiti tik apie 18000 metų. Vėliau 1800-1850 m. laikotarpyje mergaitės jau galėjo mokytis kaikiuriose kolegijose ir gauti diplomus. Praslinko dar daug metų, net iki 1925-tų, iki pagaliau mergaitės galėjo jau pasirinkti mokyklą, ar universitetą ir įsigyti mėgiamą profesiją. Ir bendrai, jau buvo atėjęs tas laikas, moterys ir Amerikoje atbudo, vis daugiau ėmė susiprasti, mokytis ir kovoti dėl savo teisių. Beja, moterų kovojimas, judėjimas (gal nebesufrazistinis) dėl savo teisių tebesitęsia dar ir šiais laikais.

Šeiminkavimo mokyklose mokytis pradėta taip pat palaipsniui. Pradžioje, kaip ir Lietuvoje, mergaitės buvo mokomos tikrai rankdarbių. Kiek vėliau, apie 1800 m., kaip ir netikėtai, mokytoja E. Hart Willard atrado, pamatė, kad mergaites reikia mokytis ir viso šeiminkavimo. Ta jos mesta nauja mintis nežuvo, plačiai nuskambėjo ir rado pritarimą kitų auklėtojų eilėse. Namų ūkio mokslo atsiradimo ir išsivystymo istorijos lapuose suminėta daug moterų pionierių, kurios dirbo, įieškojo toje srityje; suminėta įvairių bandomo pobūdžio ruošos mokyklų, kulinariinių kursų, konferencijų, kurių pasėkoje atsirado, ar užsimezgė tikras namų ūkio mokslas. Nuo pat pradžios buvo suprata, kad šio šeiminkavimo patyrimo reikia mokytis praktišku būdu, t.y. duodant galimybės pačioms mergaitėms dirbti virtuvėje, tvarkyti namus ir t.t. Taigi tuojau paaiškėjo, kad mokymui šeiminkavimo reikalinga mokyklų su specialiomis patalpomis ir įrengimais, praktiškai maždaug su visu tuo, kas įeina į gyv. namų planus ir įrengimus. Tuo metu labiausiai trūko namų ruošos mokytojų. Tačiau tikrai po daugelio metų, t.y. 1887 m. buvo įkurtos pirmosios dvi mokyklos (Bostone ir Niujorke) paruošti mokytojoms ir apie 1890 m. pradėta šiek tiek namų ruošos mokytis kaikiuriose pradžios mokyklose.

Vėlesniais laikais, iš visų minimų moterų, kurios dirbo namų ūkio mokslui sukurti ir įvesti į mokyklų programas, daugiausiai pasidarbavusia yra laikoma Ellen Swallow Richards. Jos galvoju, moterų ignorancija mitybos, higienos ir k. gyvenimo srityse yra pačių moterų kaltė ir todėl ji taip užsispyrusiai dirbo namų ūkio mokslui įvesti į mokyklų programas. Jos pastangomis, jau 1907 m. buvo įkurta Home Economics organizacija, kuri 1970 m. turėjo 33 tūkstančius

narių. Ši organizacija leidžia ir savo žurnalą — *Home Economics*. Nors jau prieš visą šimtmetį buvo namų ūkio mokslas atrastas ir mergaitės po truputį jau buvo mokomos kaikiuriose pradžios ar specialiose (kulinarijos) mokyklose, tačiau skaitoma, kad kaip reikiant namų ūkio mokslas Amerikoje prasidėjo 1918 metais. Tais metais, be kitų organizacinių patvarkymų, buvo nustatyta galutinis to mokslo pavadinimas — *Home Economics* ir įvestas į daugumos kolegijų ir universitetų mokslo programas.

Ne taip jau daug vėliau (atsimenant tų laikų apyptovas — okupacijas, karus), Lietuvoje 1930 m. buvo įkurta Namų ūkio sekcija, Žemės ūkio Akademijoje. O žemesnės, pirmiausia privačios, ruošos mokyklos ėmė kurtis nuo pat pradžios Lietuvos atsikūrimo. Karmėlavos ruošos mokykla pradėjo veikti 1918 m., įkurta Katalikių Mot. draugijos. Obelių ruošos mokykla veikė jau prieš I-jį pasaulinį karą. Taigi susidomėjimas ir garsas apie šį naują mokslą jau buvo pasklidęs ir Lietuvoje. Jeigu anais laikais kuri mergaitė turėjo progos pasimokyti Obelių, ar kituose ruošos kursuose, buvo pagarsėjusi visoje apylinkėje ir buvo laikoma didžiai apsišvietusia.

Namų ūkio mokslui Amerikoje (ir taip pat kituose kraštuose) išaugti padėjo šio šimtmečio pradžioje padaryta didelė mokslo ir technologijos pažanga. Pradėta plačiai gaminti automatinės ir kitokios mašinos ir nauji chemikalai, priemonės namų aptarnavimo darbams palengvinti ir pagreitinti. Būtinai reikėjo specialisčių, kurios tomis naujenybėmis domėtusi, bendradarbiautų su pramonininkais ir teiktų moterims taip reikalingus patarimus. Tais laikais technologija, kaip visai pramonei, taip ir į gyv. namus atnešė didelius pasikeitimus, progresą, naujoves. Galima sakyti, kad moteris iš ilgo ir sunkaus darbo virtuvėse ir iš viso namuose, išgelbėjo pramonininkas Fordas. Buvo susipratusių moterų, kurios patyrusios kaip perorganizuotose įmonėse sparčiai ir našiai vyksta darbas (nes Fordas savo „fordus“ ėmė kepti nelyginant blynus), ėmė planuoti, svarstyti, kartu, žinoma, su architektais bei statybininkais, ir savo darbo patalpas, ypač virtuves, perorganizuoti tuo pačiu darbo našumo ūkišku principu. Pirmiausia, tada buvo atrasta ir priimta kaip taisyklė, kad visi įrengimai ir naudojamos priemonės turi būti įrengti ir laikytini darbo eigos vietose, kad išvengus vaikščiojimo, jėškiojimo, kas eikvoja darbininkės jėgas ir laiką. Tas atsiradęs reikalas taupyti laiką ir jėgas, jėškiojimas praktiškumo ir patogumo kasdieniniame šeimos gyvenime, turėjo atsiliiepti į gyv. namų ar butų išplanavimus ir įrengimus. Sumažėjo salionių reikšmė, pradėta daugiau kreipti dėmesio į namo ūkiškas patalpas ir jų įrengimus. Nepoilsą, virtuvė tapo pati svarbiausia ir gal brangiausia patalpa visame namo plane. Tada buvo užėjusi tokia, tiesiog manija, modernizuoti, ar teisingiau — racionalizuoti virtuves, kad net prieita kraštutinumo — buvo rodo-

mos virtuvės su sienomis apkabinėtomis puodais, samčiais ir kitais daiktais visur aplinkui išdėliotais, atseit, kad viskas būtų čia pat, po ranka.

Per paskutiniuosius kokius 30 metų virtuvės darbas ir visas namų šeimos aptarnavimas labai pasikeitė, palengvėjo, dalį rankų darbo pakeitus elektrinėmis mašinomis. Pagal *Home* žurnalą (1975 m. lapk. 3 d.) duomenis, daugumą Amerikos namų ar butų naudojami bent 6 svarbesniais elektriniais namų ūkio reikmenimis ir dar gal keliais smulkesniais aparateliais. Kai kurie tų reikmenų paskutiniaisiais laikais patobulinti, pagerinti, patys „išsivalo“ ir ateityje, suprantama, vis bus gerinami ir naujų išrandama.

Dirbančioms moterims dabar gali pagelbėti dar nesena naujenybė, tai elektroninės krosnelės, kurios jau neva pagaminamos saugios ir pigesnės. Naudojantis microwave krosnele, sakysime ir išsadingus pietus esą galima paruošti per 2 valandas. Kalakutas (10 sv.) iškepa per maždaug vieną valandą, (visas kepsnys ištiesai kepa vienu metu), o kitus priedus prie pietų galima paruošti per kitą valandą. Tuo būdu, pajėgi ir sugebanti susiorganizuoti darbus moteris (ar vyras) ir grįžusi iš darbo gali suspėti suruošti vėlesnes vaišes ir svečiams, ne tik kasdieninius pietus savo šeimai.

Pokariniais laikais išrasti ir labai svarbūs, tiesiog nuostabūs nauji audiniai, iš kurių gaminama, galima sakyti, visa žmogaus apranga, skalbiniai ir k., ir kurių priežiūra nepaprastai lengva, pigi ir greita. Taip pat išrastos ar pritaikytos ir skalbimo automatinės mašinos tiems naujų audinių drabužiams skalbti, kaip pav. perma-press. Ir prie šių naujų, ar patobulintų skalbimo mašinų išradimo, kaip yra skelbiama, bandymais bei patarimais prisidėjo ir namų ūkio žinovės.

Čia buvo paminėta tik maža dalis, šis bei tas, moterų darbą namuose lengvinančių ir pagreitinančių reikmenų, priemonių ir kaikiurių aplinkybių. Kad namų ūkio srityje Amerikoje atsiekta didelio patogumo, ar tiesiog komforto, lyginant su kaikiuriais kitais kraštais ir kad moterys gali išeiti iš namų į kitą darbą, ar tik šeimnininkaudamos namuose pasidaryti laiko sau, tai prie tų palankių sąlygų susidarymo prisidėjo ir namų ūkio darbuotojos. Jos gi bendradarbiauja su pramonininkais, kurie gamina ir nuolat pasiūlo buitinių naujovių, įvairių reikmenų, ypatingai maisto naujų gaminių, ir tinkamus, gerus gaminius atžymi, ką dažnai pastebime spaudoje. Betgi pats svarbiausias jų nuopelnas ir kartu darbas, tai mokymas mergaičių (ir vyrų) teisingo ir vis progresuojančio šeimnininkavimo (*home economics*) įvairiose mokyklose.

Namų ūkio mokslo atradimas ir jo išugdymas iki universitetinio lygio, tai buvo didelis svarbus darbas, atliktas pasišventusių ir reikalo svarbumą suprantančių moterų, jų pačių ir visų žmonių geresniam gyvenimui siekti. Namų ūkio mokslas yra ne kas kita, o tik mokslas kaip geriau žmogui gyventi.

Pasinaudota: *Home Economics as a Profession* — Mildred Thurom Tate, Ph. D. (1973).

M. STANKŪNIENĖ

IŠ GĖLIŲ CIKLO

APLEISTAS NAMAS

Pro apleistą ir seną namą
praeinu dažnai
ir liūdėsio šešėlių
jis man į širdį
įmeta kaskart;
nes daros taip nyku
pažvelgus —
į sodą žolėmis
apaugus —
Tik neseniai
aš nuostabiais
gėlių žeidais
žavėjaus —
tiek meilės, saulės, šilumos
jame ten buvo
kur viskas dingo?

* * *

Tiek grožio daug
išsinešė išeidamas
tik vienas —
su savim žmogus . . .

AŠ NEMAČIAU
PAVASARIO

Aš nemačiau pavasario,
jaunystės neturėjau;
be prieglobsčio ir be namų
ji blaškės — —
svetimam krašte.
Kaip gėlę ją pačiam
žydėjime — —
gyvenimas nuskynė,
kuri sudžiūvusi
tarp atminimų knygos
lapų guli — —

Iš ten ją kartais pakeliu
ir rankoj palaikau
galvodama — —
kokia ji mano atminimuos
šiandien būtų;
jei žiedas jos žydėjęs būtų
kiek ilgiau — —
jei prieglobstis namų
užstojęs būtų jį
nuo vėjų atšiaurių?

PAMINKLAS BALIUI SRUOGAI

NORA KULPAVIČIENĖ

„Balys Sruoga mūsų atsiminimuose“ yra puikus pavyzdys kultūringai paruoštos, suredaguotos ir apipavidalintos knygos, kuria galima būtų įrikiuoti į gerųjų pasaulinių leidinių gretas. Šioje knygoje yra atskleidžiama, pilnutiniai nuo lyrizmo iki tragizmo nuspalvinta, rašytojo Balio Sruogos asmenybė. Kaip kad A. Rūkas rašo, — išugdyta pasėkų, ilgų tamų naktų, kantiškų giesmių, kaimiško mistinio religingumo ir monotoniškos lygumų gamtos. Kartu su rašytojo asmeniu palaipsniui išryškėja ir tuometinė gyvenimiškoji aplinka: studijų metai, bundančios tautos siekimai, kūrbinio žydėjimo laikotarpis ir traagiškas finalas. Skaitytojui, kuris tada negyveno, yra suteikiama galimybė giliau įžvelgti į margaspalvų vaivorykščių fona supusį B. S., kaip rašytoją, teatro, kultūrininką, mokslininką ir žmogų. Tada gyvensiems, ar nors dalinai tais pačiais takais vaikščiojusiems, verčiant knygos puslapius lyg filmo juostoje prabėga seniai matyti vaizdai, pergyventi įvykiai ir jaunystės veidai. Atsiminimai apie Bali Sruogą, surinkti iš daugelio žmonių yra įvairūs, kaip yra įvairūs ir jų autoriai: vyresnieji, bendraamžiai, jaunesnieji arba šeimos nariai, artimi draugai, bendradarbiai, buvę studentai ir t.t. Vieni iš tų atsiminimų yra parašyti nuosekliai ir nuosirdžiai, kiti blankiai formaliai, bet kartu sudėti, viens kitą tartum papildydami, jie sudaro tą vientisą ir išsamų veikala. Nors knygos įžangoje minima, kad „neišvengta čia trūkumų, gal ir netikslumų, ypač nusižengta proporcijai“, bet esmėje tai vertės nemažina.

Vertingas šis leidinys yra ir kaip istoriniu faktų rinkinys. Čia aprašomi įvykiai ir jų eiga, kad ir mažiausia smulkmena, pasikalbėjimas ar nuotykis, iš bohemiškos, linksmos, rimtos ar liūdnos pusės, yra reikšmingi. Lyg didžiulėje gyvenimo teatro scenoje išrikuojami veikėjai, išryškinami jų personažai ir atliekamos rolės, atskleidžiami jų siekimai. Tai lyg palikimas ateinančiom krtom, kurios nors spausdintu žodžiu eilutėmis galės įsijausti į tą mums svarbią erą, kada lietuviškų žemių takais, miestų gatvėmis, muziejų ir teatro salėse, universitetu auditorijose vaikščiojo, svajojo, kūrė ir dirbo didieji lietuviškos kultūros statytojai — Maironis, Krėvė, Putinas, daugelis kitų ir Balys Sruoga.

Priklausau prie tos kartos, kuri turėjo laimės nors truputį tais pačiais takais vaikščioti, kuriais praėjo mūsų didžiūnai. Bali Sruogą visada prisimenu kaip santūrų ir metodišką profesoriu, vakarietiškos kultūros mokslininką.

Perskaičius „Balys Sruoga mūsų atsiminimuose“ nuo pirmųjų iki paskutiniųjų raidžių, padėka, už šio reikšmingo darbo įvykdymą, priklauso leidėjoms: Vandai Daugirdaitei-Sruogienei ir Daliai Sruogaitėi-Bylaitienei. Jos pastatė reikšmingą paminklą reikšmingam žmogui.

Balys Sruoga mūsų atsiminimuose — redagavo ir išleido Vanda Sruogienė; įvairių autorių atsiminimų rinkinys, septynioliasdešimt trys straipsniai ir laiškai, paaiškinimai, priedai; XIV + 552 pusl.; 30 pusl. istorinių fotografijų; dail. A. Kurauskas; išleista Čikagoje 1974 m.

PROF. BALYS SRUOGA
SU DUKRA DALIA

Kaunas 1939 m.

ROMANO „PAGAIRĖ“ MOTERYS

Rašytojo Jurgio Gliaudos romane „Pagairė“ pagrindinis veikėjas yra moteris — Ramunė Gintalienė, kuri šių laikų sąvokomis gali būti aptarta, kaip „women's liberation“ judėjimo atstovė. Mūsų vaizduotė apsunkina tai, kad ši veikėja yra vaizduojama mums svetimoje aplinkumoje, tai yra, ji vaizduojama dabartinėje sovietinėje Lietuvoje, kur moters problemos dalinai yra tos pačios kaip ir čia, bet dalinai ir skirtingos. Šio romano žodynas, bei minčių dėstymas yra mums svetimi, nes jie skiriasi nuo mums įprastųjų sąvokų.

Esminiai Ramunė Gintalienė vaizduoja moterį karjeristę, moterį, kurios ryšys su šeima bei vyru yra labai paviršutiniškas. Ramunė Gintalienė savo darbe kopina vis augščiau, siekia vis toliau. Jinai ir jos vyras jų santuokos pradžioje stovėjo viename lygyje, greta viens kito, gi romane vaizduojamame laikotarpyje, tai yra 10 metų po vedybų, jie jau „išsiskiria ir tolydžio tolsta, tolydžio susvetimėja“. Taip išsireiškia savo mintyse Ramunės vyras. Autoriaus žodžiais „Ramunė kito, o jis buvo vis toks pats“. Iš paprastos fabriko siuvėjos Ramunė išsivysto į rafinuotą propagandininkę, agitatorę, kur važinėja skaitydama paskaitas ateizmo auklėjimo temomis. Ji turi savotišką pasitenkinimą būti visų pastebimu bei adoruojamu objektu ir koncentruojasi į savo išvaizdą, elgesį, bei judesius.

Sūnaus liga lyg ir sukrečia Ramunę, bet po sūnaus mirties, gavusi kelialapį vykti į Bielorussiją agitatorių stovyklon, ji su malonumu tam žygiui ruošiasi ir, atrodo, yra patenkinta, kad buvo tam žygiui išskirta. Kaikuriais atžvilgiais Ramunė yra cinikė, — bent ji pati taio išsireiškia ryšium su savo tėvu laidotuviemis.

Ramunė sau statosi klausimą, ką jai reiškia vaikai, vyras, ir ji pati sau atsako, kad vyras, vaikai yra objektai, kurių stovi šalia svarstymu. Seimoje ji yra lyg ir svečias. Jos duktė Ulba, autoriaus žodžiais, yra kaip motina savo broliukui Tadui. Ulba Tadukui ir pasakas seka, ir skaito, ir dėl jo ligos labai sielojosi. Tik ji pergyvena Taduko ligą, kad net susiriša su motiute ir pradeda tikėti maldomis. Jos nuomone, viskas, kas tik gali padėti Tadukui, turi būti išbandyta.

Šiame romane moterys yra tampriai surištos su religijos tema, ir jos at-

PALIKIMAS

K. LEONAITIENĖ

Palikę gimtąjį kraštą palikom ten savo gražius papročius, senas tradicijas ir baigiam juos pamiršti. Nedaug kas mūsų vidurinės kartos tautiečių juos beprisimena, nes daugumas maži išvažiavo iš gimtosios žemės, o jaunesnieji gimę svetimuose kraštuose, deja, jų bemaž visai nežino. Nenuostabu, kad jie lengvai pasisavina gyvenamojo krašto įpročius pamiršdami savuosius. Jie lieka tik vyriausios kartos prisiminimuose.

Nepriklausomos Lietuvos atsikūrimo ir jos klestėjimo laikotarpis turėtų išlikti gyvas ne tik paveikslų gražuose rėmuose, poetų, rašytojų sudėtuose posmuose, bet ir pavieniu šeimu užrašytuose atsiminimuose. O tie užrašai plačiau nušviestu atinančiom kartom ne tik šeimų, bet ir visos tautos praeities gyvenimo būda. Klekvienuose Lietuvos vietovė: Aukštaitija, Žemaitija, Dzūkija, Suvalkų kraštas, kurį man teko geriausia pažinti, sakyčiau, gal net kiekviena šeima turėjo savitus papročius ir tradicijas užsilikusias nuo senų laikų.

Sia proga noriu paminėti, kad mūsų šeimoje tie papročiai ėjo iš kartos į kartą, ir, kiek prisimenu, nuo pat mažens ligi paskutinių Nepriklausomos Lietuvos dienų, jie buvo gražiai išlaikomi.

Patronų dienos — vardinės: kovo 4-toji — šv. Kazimiero ir lapkričio 25-toji — šv. Katarinos buvo ne tik šeimos, bet ir visos šeimynos pusiau šventė. Prie valgomio stalo varduviniųko-ės kėdė būdavo papuošiama žalumynu vainikais, o stalas pasiruošęs laukdavo atvykstančių svečių.

Nepamirštami Vėlinių vakarai — lapkričio 2-ji, kai tūkstančiai žvakučių sumirgėdavo Kauno kapinėse ir lyg šiaurės pašvaistė nušviesdavo tam-

stovauja tris tikėjimo aspektus. Kai Ramunės vyras religijos atžvilgiu laikosi pasyviai, neutraliai, tai Ramunė yra ateizmo protagonistė, propagandininkė. Jos antireliginis nusiteikimas yra ne tik aštrus, bet ir rafinuotas — tai galima suprasti iš jos paskaitų. Senoji Gintalienė (Ramunės anyta) yra giliai tikinti moteris, kuri, šeimos darnumą saugodama, nesistengia kalbėti religiniais klausimais ir patylomis kamputyje kalba savo maldas. Ji meldžiasi savo anūkui sveikatos, bet, jo sveikatos stoviui negerėjant, nuėjus ligoninėn, ji pakrikštija. Senoji Gintalienė yra aktyvi krikščionė, neapsimetusi gyvenime ir religijoje. Ulba Gintalaitė, pionierė, komjaunuolė, linksta į tikėjimą — religiją, kai broliuko sveikatos stovis pasirodo beviltiškas. Joje įsidiegia tikėjimo kibirkštis, kuria motina nori tuoj pat užpūsti, bet romano gale jaučiame, kad Ulba neleis tai kibirkštei užgesti, nes ji išvyks pas senelę, kuri ir buvo Ulbos religinio praradimo priežastimi.

Siame romane mes matome dviejuose moteryse, — motinoje ir dukroje, — du religinius polius: tai samoningą religijos atsikratymą ir nesamoningą išieškimą tikėjimo kibirkštėms.

Irena T. Tamošaitienė

Aš norėčiau prikelti
Nors vieną senelį
Iš kapų milžinų,
Ir išgirsti... žodelį
Iš senovės laikų...

Ž. JONUŠKAITĖ

KANKLININKAS

sia dangaus mėlynę. Mieste tuo metu viešpataudavo rimtis, ramybė. Nei dainų, nei pramogų — tai mirusiųjų prisiminimo ir pagerbimo vakaras. Tėviškėj, kaime, tą dieną, menu, suvažiuodavo tetos, dėdės, dėdienės ir bendroji maldoj, susikaupime, prie blankios žvakių šviesos prisimindavo tų namų mirusiųs šeimos narius. Kūčių vakarai, kai kvapus šienelis traškėjo po balta lino staltiese, prie apkrauto kūčių patiekalais stalo susirinkdavo visa šeima. Vakariene būdavo pradedama bendra malda, besidalijant paplotėliu, o užbaigiama jaunimo pokštais, vidunakčio burtais, ateities spėliojimais.

Be to, verbos, velykos, gegužinės pamaldos, lauko darbų pabaigtuvės ir visa eilė kitų. Rudeniop, kai stingstanti žemė pasipuošusi baltu šerkšnu jau traška po kojom, ūkiuose prasideda vakaronės, talkos, piršlybos, vestuvės vis su atitinkamom liaudies dainom, tam tikrom apeigom.

Mums, vyriausios kartos atstovams, teko laimėti gyventi, nors trumpam, bet gražiausiam Tėvynės atsikūrimo bei žydėjimo laikotarpy. Nenuostabu, kad tie laimingos jaunystės prisiminimai kartais lyg filme slenka mūsų mintyse. Ju nei laikas, nei tūkstančiai mylių neišdildo. Materialinis palikimas, tėvų, senelių sukuriamas vaikams, vaikams liko nebesiekiamas pavergtoji tėvynė, bet praeities prisiminimu nepajėgė išplėsti nei žaiurūs okupantai, nenuslopino nei šių laisvų kraštų gėrybės.

Dauguma mūsų naujų ateivių esam pusėtinai raštingi. Ar nebūtu prasminga ir naudinga ateičiai, kad aprašę savo šeimų praeitį paliktume „šeimų archyvą“, kaip kad paliekam šeimui nuotraukas, vertingus paveikslus ar kitus brangesnius palikimus.

Si mintis man kilo bebendraudant su savo vaikais, bepasakojant jiems apie jų tėvų gimtąjį kraštą, Lietuvą, jos papročius, pasakas, dainas, padavimus. Nesuklysiu sakydama, kad mažieji tais pasakojimais domisi, susikaupę klausosi. Kartais bepasakojant jie nekantriai nutraukia mane savo smalsiais klausinėjimais. Nekarta, baigus pasakoti, mažasis primygtinai prašo; „Sakyk, močiute, sakyk toliau,

kaip buvo Lietuvoj“, ar susidomėję prašo paaiškinti retesnį, jiems nesuprantamą žodį. Kartą bepasakojant apie Vėlinių vakarą, penkiametė dukraitė, rodos, žaidė nuošaliau, bet pribėgus paklausė: „Kas yra Vėlinės?“ Mes, vyresnieji, pasijuokė, gerokai diskutavę šiaip taip išsiaiškinom. To buvo negana, kilo nauji smalsūs klausimai; „Kaip vėlė atrodo, kodėl jos nematom, kur ji gyvena, ar Lietuvoj?..“

Šiandien močiutė pasako, papasakoja, bet kas papasakos vėliau? Sakoma: „Lašas po lašo ir akmenį pratašo“... Jei mes vaikams nuolatots „lašinsim“ senos mūsų tautos gražius prisiminimus, tikėkim, kad laikas jų lengvai neišdildys iš jų atminties. O pasakojant ar aprašant, nepamirškim išryškinti, nušviesti Lietuvos nepriklausomybės atgavimo, ir jos žydėjimo laikotarpio. Gaila, kad šio gražiausio mūsų tautos laikotarpio trūksta naujai išleidžiamose knygose, premijuotuose romanuose, mokyklų vadovėliuose ir net lituanistinėse mokyklose apie tai mažai žinoma ir kalbama. Be to, tais pokalbiais su vaikais papildysim kuklų jų gimtosios kalbos žodyną, kaip, vardinės, Vėlinės, talkos, pabaigtuvės ir visa eilė kitų, jiems rečiau girdimų žodžių.

Pasakokim, aprašykim, ka prisimename, ka galim dar perduoti gyvu ar rašytu žodžiu, ir palikim vaikam, vaikui. Gal ateinančios kartos, jei ne triukšmingos jaunystės laikais, tai sulaukę vyresnio amžiaus pavartys tuos pageltusius užrašus bejieškodami savo šeimos praeities. O, kaip aš norėčiau šiandien — „Prikelti senelį... Išgirsti žodelį...“ Deja, tėvai, senoliai nutile ilsis tėviškės pašonė — ka puos. Jų nebepaklausiu, nesužinošiu — tai lieka jau amžina paslaptis.

O gal ir E. Bradūnaitė, tautosakos doktorantė, (mūsų pirmaujanti tautosakininkė) ne tik Pensilvenijos kalnuose, Kanados miškuose, bet ir minėtuose šeimų užrašuose suras naudingos medžiagos, naujai steigiamam — Užsienio Lietuvių Tautosakos Archyvui.

Rašykim, palikim, kaip Maironis sakė, nenusineškim jų į kapus milžinų!..

• MOTERYS PASAULYJE

DAIL.
MAGDELENA B.
STANKŪNIENĖ

Buvusios vyr. skautininkės v.s. **M. Jonikienė** ir v.s. **O. Zailskienė** laike skaučių vadovių suvažiavimo Clevelande, 1975 m. rugsėjo mėn. 27 d. Suvažiavimo metu buvo surengta gausi paroda, kurioje buvo išstatyti vienetų albumai, dienoraščiai ir įvairūs meniniai rankų darbai. Didžiąją parodos

dalį užėmė Montrealio "Vaivorykštė", išstaciūsi įvairius audinius ir meniškai atliktus kilimus. Po einamųjų reikalų buvo pravesta turininga vakarienė. Suvažiavimą globojo Clevelando tuntininkė v.s. N. Kresnauskaitė talkinama vietinių skaučių. Iškilms baigtos pamaldomis ir vaišėmis su Clevelando lietuviška visuomene.

Dail. Magdalena B. Stankūnienė laimėjo pirmą premiją už grafiką "Erdvėse" ir garbės pažymėjimą už tapybą "Persiška rožė". Carson meno galerijos parodoje, (Chicago). Paroda tęsėsi nuo rugsėjo 25 d. ligi spalio 2 d., 1975 m.

Per uždarymo iškilmes, stovėjau minioje bereikšmingu žvilgsniu skriedama nuo vieno paveikslu prie kito. O jų buvo daug! Kada buvo perskaityta lietuviška pavardė, man lyg kraujas sustojo tekėjęs gyslose.

Kada M. Stankūnienėi įteikė premijos atžymėjimus, rodos, aš stovėjau prie jos ir visiems šaukiau: "Čia yra lietuvaitė! Mes mokam garbingai ginti tautos garbę ir kukliai laurus krauti".

Magdalena B. Stankūnienė meną pradėjo studijuoti Anglijoje, Londone, St. Martin Academy. Persikėlus gyventi Čikagon, studijas tęsė Art Institute of Chicago, dailininko V. Petravičiaus studijoje, Bogan kolegijoje ir baigė Academy of Fine Art.

Individualias parodas turėjo Balzeko muziejuje, Čiurlionio galerijoje Čikagoje, dalyvavo grafikų parodoje New Yorke, "Gabijos" parodoje Melbourne, Amerikos Liet. Dailininkų Sąjungos, Liet. Moterų Dailin. Draugijos, dailininkų grupės "Dailė", Vasario 16tosios parodose, Carson Pirie Scott galerijoje, "Moters" žurnalo parodoje Toronte, visiškai neseniai baltandžio mėn. Clevelando LSK Žaibo suruoštoji Dailės Parodoj ir t. t.

M. B. Stankūnienė yra laimėjusi eilę premijų Čikagos meno festivaliuose.

Sveikiname menininkę su nauju laimėjimu. Linkime, kad ji nepavargtu ir toliau taip ryžtingai tęstų savo darbą. **Dalyvė**

Amerikos Liet. K. Moterų S-ga žengia į septyniasdešimtąjį dešimtmetį. Pirmoji Moterų S-gos kuopa buvo įsteigta 1914 m. Čikagoje. Steigėjos buvo aktyvios moterys — Antanina Jakaitytė ir Ursulė Jokubauskaitė — Daukantiene, pastaroji buvo ir pirmoji pirmininkė. Pirmajai komisijai taip pat priklausė: F. Kasetienė, P. Macijauskienė — Satiene, J. Stankevičiūtė, V. Stalionytė, V. Skudienė. 1915 m. ivykusiame s-gos seime jau dalyvavo virš 15 kuopu su 400 narių. Sekančiais metais buvo įsteigtas žurnalas "Moterų Dirva". Taip pat buvo įsteigtas ir Lietuvių Raudonojo Kryžiaus skyrius. Per jį buvo siunčiamos aukos į Lietuvą. 1919 m. K. Moterų Dr.-jai Lietuvoje buvo pasiūta 5.000 dolerių auka. Moterų S-ga greitai plito ir iki šių dienų išsivystė į didele ir svarbią lietuvišką organizaciją. Per ilus gyvenimo metus sąjungietės atliko labai daug reikšmingų darbų šalpos, kultūros ir lietuviybės išlaikymo srityse.

Adelaidės, Australijos, Ateitininkų Sendraugių valdybą 1975 metais sudarė: pirm. Elena Varnienė, sekr. Marcelė Gavėnienė, išd. Vingra Pupinskienė.

Dail. A. Tamošaitienė bus įamžinta filme, kurį rengia KL Bendruomenė. Lėšos yra gautos iš federalinės Kanados valdžios. Filmą režisuos Ramunė Ramūnaitė — Macdonald.

Dail. Danguolė Stončiūtė - Kuolienė yra pasižymėjusi menininkė Čikagoje. 1974 m. baigusi Mundelein kolegiją, tęsia studijas Meno Institute. Aktyviai dalyvauja profesinėse parodose, yra suruošusi asmeniškų parodų, kuriose buvo gerai įvertinta. Danguolė yra pasižymėjusi ir lietuviškoje veikloje, baigusi Iltuanistikos Institutą, mokytoja lietuviškoje mokykloje. Danguolės kūryba pasižymi originalumu, kuriame jaučiamas ir lietuviškas prad. Jauna menininkė gražiai papildė lietuvių moterų menininkų gretas, kurios Čikagoje yra tikrai stiprios.

Dail. M. K. Čiurlionio kūrybos skaidres paruošė **T. J. Bogutai**. Rinkinys yra sudarytas iš 150 skaidrių, kurias galima gauti ir atskirais ciklais. Užsakymus siųsti **T. J. Boguta**, 6721 S. Rockwell, Chicago, Ill. 60629, USA.

Penktoji tautinių šokių šventė įvyks šią vasarą Čikagoje. Įvairūs tautiniai ansambliai ruošiasi pilnu tempu. Šokių šventės vadove paskirta mokyt. **G. Gobienė**.

Dail. Stasės Smalinskienės kūrybos darbų paroda įvyko š.m. gegužės mėn., Anapilio patalpose, Toronte.

Iškiliosios lietuaitės: Ramona Siminkevičiūtė yra išrinkta "Miss Vilnius", ji atstovaus lietuviams vykstančiame tarptautiniame "Karavane" Toronte; **Vaidilutė Šetikaite** yra išrinkta atstovauti lietuviams vykstančiame Vynuogių Festivalyje, Niagaros pusiasalyje.

Atitaisymas — 1976 m. "Moteris" nr. 2, turi būti: psl. 4 — **M. Varnienė** su jauniausiu mokinuku Stasiuku Ragašiu Kaune 1931 m.

Tame pačiame nr. psl. 17 (vidurinė skiltis, 24 eil.) — Pagaliau senieji lietuviai irgi gėrė midų, ne "arielką"!

GIEDRA GUSTAITE IRENA T. TAMOŠAITIENĖ

Sios dvi jaunos kultūrininkės, pasitalkinusios kalbėtoju jėzuitą kun. Bruno Markaitį, 1975 m. vasarą, vienoje Los Angeles meno galerijų surengė labai sėkmingą **M. K. Čiurlionio** pristatymą amerikiečiams; reprodukcijų paroda tęsėsi kelias savaites.

Giedra Gustaitė — gimusi Vokietijoje, augusi ir išsimokslinusi Los Angeles, Kalifornijoje. Priklausė lietuvių skautams, chorui, šokių grupei — samoninga lietuvaite. Suredagavo lietuvių dainorėlį "Dainuok, linksma jaunystė", kurį išleido Los Angeles skautai Akademikai. Baigusi Home Economics Los Angeles u-tę; Australijoje mokytojavo dvejus metus. Dabar gyvena ir dirba Los Angeles.

Irena Teresė Kaunaite - Tamošaitienė — gimusi Vilkavišky, su tėveliais (dr. Kauno, Australijoje, duktė) nuo komunistų pasitraukus į Austriją; vėliau — gyvenusi Freiburge, Breisgau, kur lankė prancūzų gimnaziją.

Išvykus į Australiją, dirbo ir mokėsi gimnazijoje bei Melbourne'o universitete, kurį baigė Bachelor of Arts laipsniu; buvo aktyvi Studentų Sąjungoje. Specializavosi meno istorijoje ir kritikoje bei vokiečių literatūroje (2 mąjors).

Ištekėjusi už inž. **Vyt. Tamošaičio**, 1962 m. abu atvyko į Los Angeles, Kalif. Dirbo pas prof. Katz, USC Medical School. 1964-65 studijavo UCLA vokiečių literatūrą ir gavo magistro laipsnį. 1967 m. dirbo prie UCLA specialioj emociniai nesveiku vaikų mokykloj asistente. 1967 - 70 m. toliau studijavo vokiečių literatūrą ir kalbotyra ir UCLA turėjo "teaching assistantship" teises. Ruošėsi doktorato laipsniui. 1970 m. gimė jai Algiukas, kuriam dabar visas dėmesys; auklėjamas lietuviškai.

Dabar **I. T. Tamošaitienė** yra veikli lietuvių kultūrininkė Kalifornijoje; ryškiai padeda ir lituanistinėje mokykloje, "atlietuvindama" lietuviškai silpnai bemokančius vaikus. **A. R.**

Giedra Gustaitė

Sol. Roma Vilčinskaitė - Mastienė, mezzosopranas. Gimnaziją baigė 1947 m. Eichstatte, Vokietijoje. Balso studijas pradėjo Haendelio konservatorijoje Muenchene. 1949 m. atvyko į JAV. Dainavimo studijas tęsė Marian College Indianapolyje, Ind., kur 1951 m. gegužės 19 d. baigė BA diplomu. 1951-53 m. balsą tobulino pas **V. Jonuškaitę** Niujorke. 1953 metų gale, apsigyvenusi Čikagoje, tobulinosi pas **A. Dičiūtę-Trečiokię**, o bendrąjį muzikinį lavinimąsi tęsė pas **Vladą Jakubėną**, **Al. Kučiūną** ir kt.

Solistė dažnai dalyvauja įvairiose vietovėse, su koncertais yra aplankiusi daug miestų ne tik JAV, Kanadoje, bet ir P. Amerikoje. Paskutiniu metu sėkmingai koncertavo Venecueloje, Caracas mieste, kur atliko Nepriklausomybės minėjimo programą.

Irena Tamošaitienė

SOFIJA
RAKŠTIENĖ

DARBŠTI LIETUVAITĖ

Audronė Marija Arštikytė, gyv. Cicero, Illinois, praėjusiais metais Illinoiso Universitete išgijo iš viešo sveikatingumo (Public Health) magistro laipsnį ir tuojau pat pradėjo dirbti savo srityje — dalyvauja komisijoje nustatyti ligoninių pažangumą ir kvalifikacijas. Šiuo metu tuo pačiu tikslu ji važinėja su paskaitomis ir po kitas valstijas.

Audronė savo darbštumu ir gabumais pasižymėjo jau ir pradžios mokykloje, gimnazijoje ir augštesniojoje lituanistikos mokykloje. Gražiai ji dirbo su ateitininkais, talkino LB ir Balfui. Palaiko artimus ryšius su lietuvišku jaunimu, mielai skaito ir lietuvių periodinę spaudą bei lietuvišką knygą. Jau keleri metai priklauso Akademikų Skaucių Draugovei. O. Z.

HAMILTONO VISUOMENĖS VEIKĖJA

Kiekvienoj mažesnėj kolonijoje rasiame moterį be kurios, rodos negalėtume įsivaizduoti kasdienio lietuviško gyvenimo. Hamiltone tokia darbšti, augštos vidinės kultūros moteris, yra Sofija Rakštienė, kurios draugišku akiu ir darbščių rankų šilumą per 20 metų šitoj kolonijoje ne vienas yra pajutęs.

Karo audru atbloškta į šaltą išeiviją, ji neužslopino savo širdies jautrumo, bet per ilgus metus skyrė visas jėgas, o ne kartą ir lėšas, lietuviškiems reikalams, parapijai ir mylimai Kanados Liet. Katalikų Moterų D-jai. Iki 1956 metų gyveno Sudbury, Ont., ir iš ten išvykstančiai į Hamiltoną kun. Sabas, bažnytinio komiteto vardu, atsisveikinimo adrese įrašė: "Savęs išsžadėjusiai Romos Katalikų Bažnyčios rėmėjai, uoliai lietuvių saleziečių gimnazijos būrelio vadovei, pavyzdinčiai lietuviškų institucijų puoselėtojai, liekam dėkingi ir linkim laimingai įsikurti Hamiltone".

Ne pailsėti S. Rakštienė atvyko į Hamiltoną, bet su kaupu atidave savo vėikes duoklę parapijai ir K. Liet. Kat. Moterų D-jai. Nė vienas parapijos parengimas neapsėjo be jos pagalbos, o ir Draugija, be jos jautrios širdies, gal ne sykį būtų pašlijusi. Ir šiandieną, sulaukusi jau gražaus amželio, dar nenuleidžia rankų. Kartais nusiskusdama, kad ne ką beįstengianti, kepa tortus, aukoja juos ne tik parapijos, Bendruomenės, Draugijos, bet

ir Toronto spaudos baliams. Jos vaišingumą daug kam tenka patirti ir gėrėtis. Linkime Sofijai Rakštienei dar daug gražių ir darbinių metų.

Skaucių vadovių suvažiavimas Clevelande, dalis dalyvių, iš d. (sėdi antra) v.s. M. Jonikienė, k. s. G. Kijauskas, v.s. L. Milukienė, v.s. O. Zailskienė ir kitos. Suvažiavime dalyvavo gausus būrys jaunų vadovių, kurios nagrinėjo ir diskutavo įvairias skautiškas problemas.

Hamiltono L.K. Moterų Dr-jos narės prie vėliavos, iš k.: A. Mikšienė, S. Rakštienė, E. Blekaitienė; (dešinėje) draugijos narės laike iškilmų.

41-s'is Tarptautinis Eucharistinis Kongresas vyks š.m. rugpjūčio mėn. 1-8 dienomis; Philadelphiaje, JAV. Kongrese dalyvaus iš įvairių kraštų bažnyčios ir valdžios atstovai, yra pakviestas ir prezidentas G. Fordas. Bus rengiama plati programa, religinė ir meninė, paskaitų ciklai, simpoziumai, konferencijos, eisenos, parodos ir t.t. Savo specialias programas turės įvairios etninės grupės. Lietuvių konferencija vyks Civic Centre, rugpjūčio mėn. 3 d., antradienį.

K.L.K. MOTERŲ DRAUGIJOS HAMILTONO SKYRIAUS 1974 - 75 METŲ VEIKLOS APŽVALGA

Sis darbštus Dr-jos skyrius užvertė dar vieną savo veiklos lapą. Lapas netuščias, bet sunkus ir reikšmingas. Moterys, igimto patvarumo vedamos, kaip darbsčios bitelės bėgo, posėdžiaavo, virė, kepė, nešė ir visi šitie maži darbeliai, tartum upeliai subėgo į vieną didelę upę, kurią galime dvidešimt penkerių metų veikla pavadinti. Ta dvidešimt penkerių metų veiklos upė rodos šnabžda: suvienyti lietuvės katalikes moteris bendram kultūriniam ir visuomeniniam darbui, kelti jų ekonominę gerovę ir išrišti moterų klausimą pagal Katalikų Bažnyčios mokslą.

Tikriausiai daugelis mūsų tą šūki retai prisimenam, o gyvendamos įseivijoj pilnai jo įgyvendinti nė negalim. Tačiau mes galime didžiulius ir savo mažais nudirbtais darbais, nueitais takeliais, galim džiaugtis, kad mūsų neužliūliavo ir nesuvisiojo civilizacijos įmantrybės, savo darbu nematavom dolerių, galim pasijutom vienišos, jungėmės į būrį ir su džiaugsmu nesem bendra veiklos našta.

1974 m. lapkričio 17 d., sekmadienį, atšventėm savo veiklos 25 metų jubiliejų. Skyriaus dvasios vadas, prelatas dr. J. Tadarauškas, paaukojo iškilingas padėkos Mišias. Jų metu Aušros Vartu bažnyčia buvo pilnutėlė, o moterys stovėjo su vėliava pasipuošusios tautiniais drabužiais. Po pamaldų įvyko iškilingas aktas, koncertas, banketas, šokiai, loterija. Sve-

čiū turėjom pilnutėlę Jaunimo Centro salę.

1975 m. vasario 11 d. buvo suruoštas Užgavėnių blynų balius. Kaip gi bus be gero užsigavėjimo gera gavėnia? Įvairių švenčių progom, ar tai būtų bendrinės, ar bažnytinės, moterys prisideda savo darbu ir aukomis. Velykų metu gėlėm puošia altorių, lanko sergančius, kuriu šiais laikais yra nemažai. Vasaros metu poilsiauja ar ruošia pagerbimus būsimoms motinoms ir nuotakoms, kurių šiuo laiku taip pat daug. Spalio mėnesį vėl susirinkom ir, po pamaldų, rinkomės salėn išklausti advokato A. Juodgalvio (Judd) paskaitos apie testamentus, jų rašymą, reikšmę ir pasėkas. Paskaita narėms ir svečiams buvo labai naudinga ir reikšminga. Gruodžio mėnesį atžymėta šv. Mergelės Marijos šventė iškilingom šv. Mišiom, bendra komunikacija ir išklausa kun. A. Grauslio paskaita. Ta pačia proga įvyko visuotinis narių susirinkimas ir išrinkta nauja skyriaus valdyba: H. Kairienė, E. Kybartienė, H. Liaukienė, D. Jonykienė, M. Kazlauskienė ir A. Zubienė. Kandidatės liko: K. Blekaitienė, S. Rakštienė ir T. Tumaitienė.

Daugeli metų pirmininkavusi darbščioji M. Vaitonienė savo pareigas perdavė H. Kairienei, kuriai, kaip ir visai valdybai bei skyriui, linkime geros sėkmės, naujų sumanymų ir stiprybės.

A. Zubienė

AR TURTAI SUTEIKIA ŽMOGUI LAIMĘ?

PRANYS ALŠENAS

Į antraštėje patiektą klausimą atsako iškili dainininkė Loretta Lynn, kuri spaudai pasipasakojo savo praeitį ir dabartį, savo buvusį gyvenimą neturte ir nūdienį turtingumą.

Loretta Lynn šiuo metu yra 40 m. amžiaus moteris, o jos turtai siekia penketą milijonų dolerių. Ji ištekojo už vyro, kurį labai myli, o vyras ją taip pat myli. Jie abu šešetos sveikų ir gražių vaikų tėvai.

Rodos, ko gi bereikėtų: ir turto yra pakankamai, ir meilės šeimyniniame gyvenime pakanka, ir graži vaikučių šeimynėlė, bet Loretta spaudai pareiškė kategoriškai:

— Neturtingi žmonės — daug laimingesni už turtinguosius...

— Ir iš kur, sakytume, toks kategoriškas ir praktiškas pareiškimas?

— O gi iš savo pačios gyvenimiškos patirties!

Ji laikraštiniams pasisakė, jog gimusi ir augusi Butcher Hollow, Ky., Amerikoje. Tuomet jų šeima gyveno vieno kambario "bute", medinėje miškakirčių pašiūrėje. Tenai nebuvo nei bėgančio vandens, nei elektros, nei gamtiškų patogumų po tuo pačiu stogu. Tame kambaryje stovėjo dvi lovos ir Loretta turėjo miegoti su keturiais broliukais vienoje iš tų dviejų lovų.

— Tačiau, kada žmogus esi vargšas ir labai neturtingas, argi gali tai jausti? — klausiamai pabrėžė Loretta. Nes, žmogus tada nežinai, jog realiai esi toks didelis vargšas, daug vargingesnis už daugelį kitų. Tada težinai, jog daugelio dalykų neturi, kuriuos kiti turi. Bet, argi jie tau reikalingi? Neturi — ir nereikia.

Kada žmogus esi namie ir aplink

namus sunkiai dirbi, nesvarbu, koks tas "namie" yra, tada ir jautiesi laimingas. "Nelaimingumui" tada nebelieka nei vietos, nei laiko...

— O kaip dabar? — "Yeah", — ji pabrėžė šį ištęstinį žodį ir, perbraukusi pirštais savo juodus plaukus, užgulusius abi jos veido puses, sarkastiškai nusišypsojusi, tarė:

— Dabar aš turiu ir laiko ir geras sąlygas būti... nelaiminga. Kartais, kai man tenka būti vienui vienai tame liuksusiniame šeimos autobuse, ašaros pradeda byrėti iš akių. Kodėl — nė pati nežinau. Pasijuntu vieniša ir nelaiminga...

Ji važinėja po milžinišką Amerikos kraštą savo šeimos specialiai užsakytu ir pagamintu liuksusiniu autobusu, bet šeima — vyras ir vaikai nevisuomet kartu su ja važiuoja. Ji, mat, gastrolinė dainininkė. Iš to ir milijonus sudėjusi...

Tas specialiai pagamintas autobusas, kuriuo Loretta Lynn keliauja gastrolėms, kainavęs \$147.000. Jame yra šeši suolai, salonas, virtuvė ir privatus kambarys — specialiai dainininkei. Autobuso langai — puikiausiomis užuolaidomis dengti ir visas autobuso vidus — kaip moderniškiausiam viešbutyje butas.

Loretta Lynn šiemet gausianti naują autobusą, kuris jau kainuosias daugiau \$200.000, nes anas — "jau pasenęs", be to, permažas, naujasis būsiąs žymiai didesnis...

Iš išvaizdos — Loretta Lynn yra menkutė — apie 5 pėdų ir dviejų inčijų augščio, sveria 100 svarų.

Ji yra ne tik labai gera ir didelės daugumos mėgiama dainininkė, bet ir humoro bei labai logiški, tiesiog filosofinių išsireikškimų pilnas žmogus. Kartais ji yra liūdna, susisvajojusi, o kartais pilna visokių visokiųjų pokštų.

Ji yra pakankamai daili moteris, bet ir su didele nuojauta ką ji pati savyje mėgsta ir ko nemėgsta:

— Aš labai nemėgstu savo dantų! — pabrėžė ji. — Mano dantys išsikišę ir styro priekyje...

Turėdama didelę praktiką ir būdama ilgametė krašto dainininkė ji jaučia savo svorį ir labai drąsiai laikosi kitų (panašaus žanro) dainininkių tarpe. Taipogi neboja nei dainos bei muzikos kritikų pasitaikančių mažiau palankių jos programų įvertinimų.

Sulaukusi keturiasdešimties metų, ji jau dažnai pagalvoja: Ką reikės daryti su likusiu gyvenimu?...

Taip pat ji yra pareiškusi:

— Už pinigus galima viską nupirkti, viską įsigyti, bet kaip žmogus gali jaustis laimingas, nebūdamas beveik niekad namie? ... Tik važiuoji ir važiuoji iš vietos į vietą, iš miesto į miestą.

Atsidususi Loretta Lynn pasakė:

— Beveičiau grįžti ten, kur gimiau ir augau — į Butcher Hollow, kur miegodavau kartu su keturiais broliukais vienoj lovoj ir jaučiausi laiminga. Ten drabužėlius išsiplaudavau ant paprasčiausios lentos ir valgių pasigaminavau malkomis kūrenamoje krosnyje. Tai buvo 1961 m.

Dabar — jau 15-ti metai — kai ji tapo populiariausia krašto dainininke ir užkariautą poziciją stipriai tebelaiiko savo rankose...

• SVEIKATA

SIRDIES LIGOS IR JŲ RŪŠYS

DR. O. GUSTAINIENĖ

Dažniausiai pasitaikančios širdies ligos yra šios;

1. **Reumatinės.** Šios ligos neturi nieko bendro su muskulų ar sąnarių artirčių, kuris išsivysto vėlesniame amžiuje. Ši liga yra pasėka "Rheumatic fever". Ji gaunama jauname amžiuje, net vaikystėje. Ją sukelia tam tikros bakterijos — streptokokai. Liga prasideda gerklės ir tonsilų infekcija. Kai šios bacilos patenka į kraują, jos turi tendenciją nusėsti ant širdies vožtuvų. Gaunamas širdies vožtuvų uždegimas. Ligai praėjus vožtuvai gali sustorėti, surambėti, susitraukti ar kaip kitaip deformuotis. Toki vožtuvai negali atlikti normalios funkcijos, nes jie pilnai nebeužsidaro, arba susiaurėja ir nepraleidžia reikiamo kiekio kraujo. Širdis turi vis sunkiau pumpuoti, kad pravartytų reikiamą kraujo kiekį, ir pagaliau nusilpsta. Vožtuvai taisomi operacijų pagelba.

2. **Širdies nusilpimas kovojant su augštu kraujo spaudimu.** Šiandien yra gana daug vaistų kraujo spaudimui kontroliuoti. Vieniems geriau veikia veinokai vaistai, kitiems kitoki. Kada yra reikalinga imti vaistus nuo augšto spaudimo ir kada kraujos spaudimas laikomas peraugštas?

Turbūt daugelis žinote, kad yra matuojami du spaudimai: viršutinis ir žemutinis. Jei kas sako, kad kraujo spaudimas yra 180 ar 200, tai dar nėra pilnas vaizdas. Faktinai antrasis — žemutinis yra daug svarbesnis. Jeigu kieno viršutinis spaudimas yra 180, o žemutinis 90, greičiausiai gydytojas dar vaistų nerekomenduos. Bet jeigu viršutinis yra 180, o žemutinis 105 — tikriausiai gydytojas prirašys vaistų. Žemutinis kraujo spaudimas neturi būti daugiau kaip 95.

Kaip kiekvienas vaistas, taip ir vaistai, nuo augšto kraujo spaudimo turi ir neigiamų savybių. Tą žinodami gydytojai per daug lengvai ir skubiai sių vaistų ir nedalina.

3. **Širdies ligos dėl vitamino B stokos,** dėl alkoholio ar įsisenėjusio sifilio yra retos, tad apie jas ir nekalbėsime.

4. **Labiausiai išplitusi liga yra širdies arterijų sklerozė.** Ši liga yra širdies smūgio, širdies atakos priežastimi. Tai dažniausia mirties priežastis vduťiniame amžiuje. Dar blogiau — per paskutiniuosius 50 metų šiaurės Amerikos gyventojų tarpe širdies ataku skaičius nuolat didėja ir vis, palyginant, ankstyvame amžiuje, t. y. vos sulaukus 50 metų. Yra atsitikimų, kad ir širdies ataka yra gavę žmonės tebebūdami tik 35 metų amžiaus. Kodėl?

Pirmiausia pažiūrėkime kaip išsivysto širdies arterijų sklerozė.

Širdis yra pompa. Kiekvienu dieną susitraukdama 100.000 kartų ji pervaro 1.400 galionų kraujo. Jei žmogus gyvena 75 metų, širdis per tą metų skaičių išpumpuoja 35 milijonus galionų kraujo. Žmogus iki šiol dar nėra išradęs tokios pompos, kuri galėtų be

pertraukos tiek metų dirbti. Širdis yra raumenų maišelis. Tokį darbą dirbantis raumuo turi būti nuolatos maitinamas. Širdžiai reikia cukraus, baltymų, mineralų ir kitokių medžiagų. Bet svarbiausias jos maistas yra deguonis. Be deguonies ji negali plakti nė minutės.

Kaip ir visi kiti raumenys ir visi organai, taip ir širdies raumuo deguonį gauna iš kraujo, iš raudonųjų kraujo rutulėlių. Tačiau iš kraujo, kuris yra širdies viduryje, ji deguonies negauna, nes širdies vidus yra išklotas plėvele, per kurią deguonies nepraeina. Ji deguonį gauna iš specialių širdies arterijų. Gavęs deguonį plaučiuose, kraujas grįžta į kairiąją širdies pusę. Iš cia kraujas išstumiamas į didžiąją kraujagyslę — aortą, kuri išsiskvoja po visą kūną. Pačioje aortos pradžioje, nuo pat širdies išeina dvi šakos — širdies arterijos. Šios arterijos eina širdies paviršiumi, šakojasi vis į mažesnes arterijas, įeina į širdies raumenį ir jį aprūpina deguonimi, bei visomis kitomis medžiagomis. Šios arterijos vadinasi koronarines arterijas. Žodis kilęs iš angliško "crown" — karūna, nes pradžioje jos lyg karūna, lyg kokiu vainiku apjuosia širdį ir paskui šakojasi į mažesnes kraujagysles. Lietuvoje dabar šios arterijos kartais vadinamos vainikinėmis.

Koronarines arterijas yra labai elastingos. Jos turi būti elastingos, nes juk širdis nuolat juda. Kai širdis išmeta kraują į plaučius ir aortą — ji susitraukia, kai širdis išsiplėčia priimdama kraują iš plaučių ir sugrįžusi venomis iš viso kūno — ji išsiplėčia, ištempdama jos paviršiuje esančias koronarines arterijas. Kai išsivysto sklerozė, koronarines arterijas sukieta, sustorėja, pasidaro mažiau elastingos, jų vidinėje sienelėje susitelkia cholesterolis ir kalkės sudarydamas nelygumus ir bendrai susiaurina jų spindį. Kitaip sakant, arterijos susiaurėja. Savaimė aišku, per siauresnes arterijas mažiau kraujo gali tekėti ir širdies raumuo gauna mažiau deguonies. Tai jau širdies koronarinių arterijų liga. Širdies raumuo dar gali dirbti, jeigu gauna, kad ir per pusę mažiau kraujo negu normaliai.

Kai žmogus ramiai sėdi, skaito ar pamaži namie vaikšto, jo visi kūno raumenys mažai dirba. Tada jiems ir deguonies daug nereikia. Širdis tuoj reaguoja, silpniau dirba, pamažu plauka. Tuo pačiu ir jai pačiai mažiau deguonies reikia; Kad ir per smarkiai susiaurėjusias širdies koronarines arterijas dar pakankamai kraujo su deguonim gauna. Bet jeigu tenka greitai laiptais lipti, skubiai į kalniuką žygiuoti, ar sunkiai, raumenis ištempus, ką nors nešti, ar smarkiai susinervinti, tada visas organizmas staiga pareikalauja daugiau deguonies. Širdis tuoj pat stengiasi šį reikalavimą patenkinti: pradeda smarkiau ir dažniau plakti. Padidėjęs širdies darbas, padidėja

ir jos pareikalavimas deguonies. Deja, sukalkėjusios, susiaurėjusios širdies arterijos daugiau kraujo nepraleidžia, širdžiai trūksta deguonies. Deguonies trūkumas pasireiškia skausmu: suspaudžia krūtinę. Skausmas gali būti labai silpnas ar labai didelis. Šis skausmas dažnai eina į kairį petį ar visą kairę ranką. Kartais tik kažkoks sunkumas jaučiamas, kartais atrodo lyg kad skrandį skauda, lyg nevirškinama. Sustojus pailsėti skausmas greit praeina. Tai angina pectoris. Tai yra laikinis trūkumas deguonies.

Koronarinių arterijų kalkėjimo procesas yra lėtas, nevienodas. Cholesterolis įeina į arterijų vidinės sienelės celę ją išplečia, suerzina. Aplinkinės celės į šį suerzinimą reaguoja, pa-brinksta, vėl įtraukia į save cholesterolio ir taip susidaro lyg ir guziukai, kurie yra trapūs, turi tendencijos iškilti. Gi atsiradus tuose cholesterolio celių guziukuose įtrūkimams juose patekęs kraujas užsistovi ir sukreša, guziukas nuo krešulio dar padidėja. Nuolatinė kraujo srovė ir širdies muskulo nuolatinis judėjimas gali tokį susidariusį krešulį arba ir visą guziuką su krešuliu visai atpalaiduoti. Šis patekęs su kraujo srove į mažesnę arterijos šakelę arba į daugiau susiaurėjusią jos dalį, ją visiškai užkemša. Tada ta širdies raumens dalis, kurią ši užblokuota arterija aprūpina deguonimi, nustoja dirbusi. Tos raumenų skaidulos nebeprisideda prie bendro darbo. Tai jau širdies ataka. Jeigu labai maža šakelė tampa užkimšta, tik maža, gal žirnio ar mažos sagos dydžio širdies raumens vietelė nedirba, ataka yra silpna ir dar nemirtina. Ši maža raumens dalelė gali atsigauti, nes iš aplinkinių arterijų šakelių užauga nauji kraujo indeliai ir atgaivina sugadintą vietą. Bet jeigu vieną iš didžiųjų koronarinių arterijų krešulys užkemša, ir beveik pusė ar trečdalis širdies lieka be deguonies, mirtis yra staigi.

Kyla klausimas kodėl, ypač Amerikoje, vis daugiau ir vis ankstyvesniau amžiuje, o ypač vyrai, gauna šiuos koronarinių arterijų sutrikimus? Yra daug teorijų ir daug nuomonių. Net širdies ligų specialistai ne visais klausimais tarp savęs sutinka.

San Francisco mieste, širdies tyrimų instituto direktorius, daktaras Meyer Friedman ir jo pavaduotojas Ray Rosenman 1974 metais yra išleidę knygą, parašytą populiaria kalba, kurioje nagrinėja visas iki šiol žinomas koronarinių arterijų ligos priežastis, ypatingai pabrėždami charakterio įtaką.

Pati svarbiausia, visų pripažinta, šios ligos priežastis yra perdidelis kiekis kraujyje cholesterolio. Svarbiausias reguliatorius cholesterolio kiekio kraujyje yra kepenys, o sekantis — žarnos.

Daugumos amerikiečių kraujo cholesterolis yra 225—250 mg. Šis kiekis skaitoma normaliu. Bet augščiau minėti daktarai, Friedman ir Rosenman mano, kad tai yra daug perdidelis kiekis. Jeigu dauguma amerikiečių tiek cholesterolio turi, dar nereikšima, kad tai yra normalu. Jų nuomone, cholesterolio neturėtų būti kraujyje daugiau kaip 175 mg. Jie padarė bandymus su triušiais: viena grupę maitino dieta, kurioje buvo labai mažai cholestero-

lio, kitai grupei davė daug cholesterolio. Pirmosios grupės kraujo cholesterolis buvo 150—175. Šių triušių koronarinėse arterijose nei cholesterolio nei sukalkėjimo nebuvo. Antrosios grupės triušių kraujo cholesterolis buvo 2500—300, jų koronarinės arterijos buvo susiaurėjusios dėl cholesterolio kalkių guzelių susidarymo.

Tačiau yra žmonių, kurių dietoje yra gana daug cholesterolio, bet jų kraujo cholesterolis nėra augštas. Tai gi vienų žmonių kepenys cholesterolį daugiau sudegina arba paverčia į toki cheminį junginį, kuris neina į arterijų sienelės, gi kitų žmonių kepenys šią funkciją prasciau atlieka. Yra taip pat nustatyta, kad perdidelis vartojimas cukraus, krakmolo ar alkoholio, padidina cholesterolio kiekį kraujyje.

Kartą viena vedusių pora nuėjo pas gydytoją pasitikrinti sveikatos. Buvo patikrinta abiejų ir kraujo cholesterolis. Rasta, kad vyro cholesterolio kiekis daug augštesnis, negu žmonos. Vyras nustebė. Juk abu vienodai valgo. Žmona apypilnė, nes daugiau saldumynus mėgsta, daug kavos su cukrum ir grietinėlę geria. — Kodėl taip yra — stebisi daktaras. Ir štai žmona randa atsakymą. — Daktare, jis visada irzlus ir nervingas: perdaug įtampos darbe!

Daktarai Friedman ir Rosenman jau dešimt metų seka charakteri tų žmonių, kurie turi angina pectoris arba yra turėję širdies ataką. Jie pastebėjo, kad tie žmonės turi daug tų pačių charakterio savybių. Jų kraujo cholesterolis yra visada peraugštas. Gi ramų, malonių, lėtų ir nuolaidžių žmonių tarpe širdies atakų skaičius yra daug mažesnis.

Pirmąjį — nervingą tipą — jie pavadino "A" charakteriu. Antrąjį — ramų — "B" charakteriu.

Moteri visgi yra daug mažiau negu vyru dirbančių įtempta darba, reikalaujanti didelės kompeticijos. Tačiau šis vaizdas kasmet keičiasi, nes moterų vis daugiau atsiranda biznyje ir kitokiose profesijose, kurios pareikalauja įtampos. Ir statistikos rodo, kad moterų tarpe širdies atakų skaičius nuolat auga.

"A" tipo charakterio požymiai yra sekantys: 1. Nepaprastai intensyvus palinkimas kompeticijai, 2. Jausmas, kad negalima gaisinti laiko, 3. Nekantrumas, 4. Agresyvumas ir lengvai iššaukiamas pasipriešinimas, 5. Giliai paslėptas nepasitikėjimas savimi.

Tai žmogus, kuris nuolatos agresyviai stengiasi daugiau ir daugiau padaryti, atsiekti per ribotą laiko tarpą, neatsižvelgiant į sąlygas, nei į kitus žmones. Ar šis charakteris yra įgimtas? Manoma, kad tik dalinai. Pats agresyvumas ir palinkimas į kompeticiją yra įgimtas. Bet agresyvumas išbūjoja išugdydamas ir kitas šio charakterio savybes tik tam tikroje aplinko-

je. Amerikos didmiesčių aplinka kaip tik ir yra labai palanki dirva šiam agresyvumui bei kompeticijai pilnai pasireikšti.

Šie žmonės visada nori kuo daugiau padaryti, todėl amžinai skuba. Laikui bėgant jie pradeda nekreipti dėmesio į darbo kokybę, nes visą laiką koncentruojasi kiekybe. Pavyzdžiui šio charakterio chirurgas pasakys: "aš per praėjusius metus padariau 150 apendicito operacijų". Firmos ar fabriko vedėjas sakys; "mano firma padarė 2 milijonus dolerių". Jiems svarbiausia "kiek", o ne ką nors svarbaus, ką nors naujo ar gero atliko.

Žinoma, šio charakterio išsivystymo pagrindė yra materializmas. Dauguma šio charakterio žmonių agresyviai ir itemptai dirba dėl pinigų. Charakterio "A" žmonės dėl savo būdo savybių dažnai nėra kitų žmonių mėgiami.

Štai pavyzdys iki maksimumo išbūjojusio šio charakterio žmogaus. Sakysime, Jonas yra sėkmingas didelės firmos vedėjas. Jis šioje firmoje pradėjo dirbti prieš 25 metus užpirkė, ir per tą laiką įkopė į vedėjo poziciją. Dabar jis yra 52 metų, kiek aptukęs, vedęs ir turi du sūnus studentus. Jis visada turi daug reikalų, daug darbo ir visada labai skuba. Jis skuba kalbėti, jo galvojimas yra skubotas, jo judesiai yra greiti. Jis verčia ir savo pavaldinius skubėti. Ji erzina kitų lėtumas. Jis nervinasi, jei prieš jį važiuojanti mašina, jo nuomone, perlėtai važiuoja, jis nervinasi jeigu jam banke reikia pastovėti eilėje, nervinasi jei jo lėktuvas vėluoja ir jam laiką gaisina. Jis dažnai dirba kelis darbus iš karto: jis diktuoja laišką į juostelę važiuodamas mašina ir darba, jis kartais net skutasi barzdą važiuodamas. Jis nekantriai klauso žmonos dieninių iškėlių bei jos naminių rūpesčių. Žmona pastebi, kad jam neįdomu jos problemos, jos reikalai ir pradeda vis mažiau su juo kalbėti. Jis myli savo vaikus, bet kai jie paaugę pradeda savo filosofijas, savo nuomones reikšti, su kuriomis tėvas nesutinka — jis neturi kantrybės ramiai jiems leisti išsikalbėti, neturi kantrybės su jais diskutuoti. Jis pastebi, kad paaugę sūnūs mieliau kalba su motina, negu su juo. Tas jį skaudina, jis širdies gilumoje ant jų pyksta. Jis negaili pinigų nei žmonai nei vaikams ir todėl jaučiasi, kad jis turi būti šeimos labai vertinamas. Pastebėjęs toki atšalimą jis pradeda jausti jiems neapykantą, nors to ir neparodo.

Jis daug rūko. Jis žino, kad rūkyti cigaretės nesveika. Mėgino mesti. Pradėjo rūkyti pypke, nes sakoma, kad pypke rūkyti ne taip kenksminga. Kai cigaretės. Bet pypke reikia prisikimšti, sunku uždegti, reikia ją valyti, tai perdaug atima jo brangaus laiko. Jis metė pypkę ir vėl pradėjo rūkyti cigaretes.

Jis žino, kad istaigoje sėdėdamas, permaži juda. Bet jis neranda pakankamai laiko kasdien išeiti pasivaikščioti. Retkarčiais jis išvažiuoja pažaisiti golfo, per atostogas pažuvauja, tai ir viskas. Jis mėgsta lošti kortomis. Visada savo partneriams pasiūlo lošti iš gana stambios sumos pinigų, nes įtampa jį vilioja.

Grįžęs iš darbo jis jaučiasi išsisėmęs. Gerai užvalgo, pažiūri televizijos, paskaito biznio žurnalą, kad galėtų įtemptus nervus nuraminti, išgeria 2, 3 ar 4 stiklus alkoholio ir eina miegoti.

Jis nemėgsta teatro, operos nei koncertų. Jo nevilioja namo priežiūros darbai. Tam jis pasamdo žmones. Jis nemėgsta dirbti savo kiemelyje; žmona prižiūri gėles, krūmus, sūnūs nu-pjauna žolę.

Jis yra padorus žmogus. Sekmadienį su šeima eina į bažnyčią. Bet jis tikrai nežino, ar jis tiki Dievą, ar ne. Jis tuo nesirūpina. Jis iš viso neturi savo gyvenimo filosofijos. Jis neturi laiko filosofuoti.

Kai jis nuėjo pas gydytoją sveikatos patikrinti, gydytojas pasakė, kad jis sveria 25 svarus perdaug. Jo kraujas spaudimas yra 155/100, kraujyje yra 300 mg. cholesterolio. Elektrokardiograma yra normali. Dr. Friedmano nuomone, jis tikriausiai gaus širdies ataką gal nesulaukęs 60-ties metų.

Šis pavyzdys yra žmogaus jau su visomis kenksmingomis ypatybėmis. Žinoma, daug yra žmonių, kurie gal turi tik vieną ar kitą šio kenksmingo charakterio ypatybę. Verta savo charakterį peržvelgti ir pagalvoti.

O štai charakterio "B" žmogus.

Petras yra vieno banko direktorius. Jis pradėjo dirbti banke prieš 22 metus paprastu tarnautoju. Dabar jis yra 48 metų. Jis vedęs, turi 3 vaikus. Petras yra labai kantrus. Kartais jis galvoja, kad yra perdaug kantrus su kitais žmonėmis. Jis pats kalba nesku-bėdamas, kartais stabteli, kad apgalvotų ką jis nori pasakyti. Jei Petras kur nors skrenda biznio reikalais, ir nuvykęs į aerodromą sužino lėktuva vėluojant visą valandą, jis patraukia pečius, nuėjęs nusiperka laikraštį ar žurnalą, pasiima puodelį kavos, ir su malonumu tą valandą praleidžia. Žinoma, jis irgi nemėsta stovėti eilėje ar tai prie kino, ar perkrautoje valgykloje laukti kol atsiras laisva vieta, bet jis pagalvoja: "Štai, ne aš vienas laukiu, ir kiti žmonės taip pat laukia". Pagaliau, jis visada randa apie ką pagalvoti, pasvajoti ir laiką greit prabėga. Kai jis kalba su kitu žmogum, visada domisi tuo, ka kitas jam sako. Ir jis nevisada sutinka su savo sūnų nuomone ir pažiūromis, bet nenu-traukia pokalbių aštria pastaba ar griežtu trumpu pamokymu, ramiai išklauso ir ramiai problema diskutuoja. Jis ne tik išklauso, kaip žmonai per diena sekėsi, bet ir nats jai papasakoja vieną kitą epizodą iš savo darbo dienos.

Jis mėgsta pavalgyti, bet sugeba atsisakyti riebiu valgiu, valgo kiaušinių tik sekmadienį ir grežtai vengia saldumynų.

Jis kas vakaras išeina pasivaikščioti. Dažnai palieka mašiną 1-2 blokus nuo darbovietės, kad turėtų progos pajėgti pėsčias. Ryte daro gimnastiką.

Retkarčiais vakare išgeria "drinką", bet niekada negeria daugiau kaip 2. Niekada negeria per priešpiečius.

Petras dažnai su žmona nueina į teatrą ar koncertą. Turi daug klasišinės muzikos plokštelių namie ir mėgsta jų pasiklausyti. Mėgsta skaityti. Jis sutinka daug žmonių ir pažįsta jų daug, bet turi 4—5 šeimas su kuriomis intymiai draugauja.

Ba abejo, kartais tenka istaigoje smarkiau padirbėti, retkarčiais ilgėliau užtrukti, nes būna neatidėliojamų reikalų. Bet tai išimtys, bet ne kasdienybės. Jis turi gyvenimo principus. Teisingumą, kuklumą, altruizmą jis pripažįsta vertybėmis. Ir ji kartais užpūlo mintys apie Dievo buvimą ar nebuvimą, Bažnyčios padėti, jos reikalingumą. Jis medituoja, skaito, stengiasi šias problemas spręsti. Jis visada turi apie ką galvoti.

Yra ir maišytų charakterių. Jie turi dalį ramaus tipo ypatybių ir vieną kitą bruozą agresyviojo tipo.

Kaip iš pavardžių matome, daktarai Friedman ir Rosenman, be abejo, yra žydai. Idomu, kad jie tvirtai pasisako už religiją. Jų nuomone, giliai tikintis žmogus visada yra daug ramesnis. Jis jaučia Dievo valią, su ja sutinka. Jis pasitiki Dievo valia ir yra laimingesnis, negu netikintis. Jis žino, kad Dievas jį myli, jam nereikia įnirtusiai ieškoti žmonių pripažinimo nei garbės. Materializmas jo neužvaldo.

Kyla klausimas ar galima išvengti širdies atakos?

Šių dviejų daktarų nuomone — daugumai žmonių yra galima. Yra vienas atvejis, kada yra labai mažai galimybių, arba beveik nėra galimybės išvengti širdies atakos, tai tiems, kurie turi paveldėtą nenormalų cholesterolio metabolizmą. Šių žmonių cholesterolio kiekis kraujyje yra perdidelis nuo pat vaikystės. Priežastis yra nežinoma. Bet tai labai reti atvejai.

Taip pat, jeigu keno abu tėvai yra mire nuo širdies atakos, jų vaikai turi 50% daugiau galimybės gauti širdies ataką gana ankstyvame amžiuje. Tačiau ir tokiu atveju, jeigu bus laikomasi visų taisyklių, širdies ataka greičiausiai ateis daug vėlesniame amžiuje. Kokios tad yra taisyklės? Ju yra keletas. Jos visos svarbios ir reikšmingos. Ir tik jų visų laikantis galima tikėtis teigiamų rezultatų.

Pradėmė nuo dietos. Nevalgykite cholesterolio. Ypatingai tie ir tos, kurie nedirba fizinio darbo. Daugiausia cholesterolio yra kiaušinio trynyje. Patartina nevalgyti daugiau, kaip 2 kiaušinius per savaitę. Čia įeina kiaušiniai ir maiste, kaip, pavyzdžiui, blynuose, pyraguose. Visi gyvuliniai riebalai, turi daug cholesterolio. Todėl reikia stengtis valgyti ko liesesnė mėsa. Nors kepenėlės turi daug naudingų medžiagų, bet jos turi ir labai daug cholesterolio, net 4 kartus daugiau, negu liesa jautiena ar kiauliena. Mažiausia cholesterolio turi vištiena, kalakutiena ir aviena.

Sviestas turi 4 kartus daugiau cholesterolio kaip vištiena. Gaila, bet visi sūriai turi daug cholesterolio.

Versiena turi daugiau cholesterolio, negu paukštiena ar jautiena.

Pilname piene yra labai nedaug cholesterolio, o liesame piene (skim milk) visai jo nėra.

Dauguma mūsų žuvų turi nedaug

cholesterolio, bet salmon ir vėžiai turi jo daug. Taigi per balius nevašinkite svečių šrimpsais: sutauptysite jų sveikatą ir savo kišenių.

Vaisiai ir daržovės (išskyrus avocadą ir alyvas) visai neturi cholesterolio. Neturi jo ir riešutai, išskyrus kokoso riešutą. Cholesterolio neturi pasukos nei jogurtas, nei augalinė alyva.

Kas geria daug pieno, bet nemėgsta lieso pieno, patariama į liesą pieną įdėti arbatinį šaukštelį alyvos ir blendrėje sumaišyti. Skonis bus kaip pilno pieno, o cholesterolio nėra.

Amerikos jaunimas, kuris nuo pat mažens daug valgo ledų, visokių "milk shake", dešrelių, hamburgerių, kurie daromi iš riebių mėsos, riebių saldžių patiekalų, gadina širdies arterijas nuo perdidelio cholesterolio kiekio.

Žinoma, kas darba fizinį darbą, nesveria daugiau negu reikia ir yra ramus, nenervingas, tam griežta dieta nėra taip svarbu.

Sekanti sąlyga sveikam širdžiai išlaikyti, yra judėjimas. Šie daktarai sako, kad reikia mažiausia 40 minučių kasdien vaikščioti. Betkoks sportas yra sveika. Tik metams kraunantis persitempti nereikia. Moterys, savo namuose tikriausiai kasdien gal ir daugiau negu 40 minučių praleidžia vaikščiодamos. Jeigu jos neturi įtempto, agresyvumo ir kompeticijos reikalaujančio darbo, tai ir širdies atakas rečiau gauna.

Kad rūkymas kenkia plaučiams — yra neabejotinai aišku. Bet ar rūkymas kenkia ir širdžiai? Čia daktarų nuomonės dažnai nevienodos. Statistikos rodo, kad smarkiai rūkančiųjų tarpe didesnis procentas gauna širdies atakas. Bet šios statistikos nekreipė dėmesio į charakterį. Yra žinoma, kad charakterio "A" — tie nervingi, agresyvūs žmonės, daugiau ir rūko. Pavyzdžiui, japonai rūko nemažiau už amerikiečius, bet Japonijoje širdies arterijų ligų yra mažiau. Manoma, jeigu žmogus yra nenervingas, neturi perdaug kraujyje cholesterolio, pakankamai juda, vien rūkymas širdies arterijų sklerozės nesukelia. Tačiau jeigu jis yra įtempto, agresyvaus, amžinai skubantis, pikto charakterio, turi perdaug cholesterolio, mažai juda, tai yra tipiškas "A" — charakteris, smarkus rūkymas širdies arterijų sklerozę pagreiktina.

Ir paskutiniąją, bet gal svarbiausią sąlygą sveikam širdi išlaikyti — tai jokiū būdu neišsiugdyti to "A" charakterio. Lietuvė moteris, man atrodė, labai reta kuri turi įgimtą agresyvumą bei įgimtą norą, patraukimą kompeticijai. Tačiau mūsų vyrų yra jau dirbančių įtemptai. Jei jie pripras visada skubėti, norės iškilti, kaip sakoma, prasiūsti, stengsis vis daugiau darbovietėje atlikti, kad viršininkų būtų pastebėti. Jei šis charakteris išbuos visų stiprumu, ir dar prisidės netinkama dieta, rūkymas, permažas judėjimas, tai yra daug galimybių širdies ataką gauti nesulaukus nė 60 metų.

Kas turi šiuos palinkimus, turėtų į tai atkreipti dėmesį ir neleisti šioms savybėms išbujoti. Nes kas visa laiką intensyviai stengiasi neprarasti laiko — praranda gyvenimą!

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

VAIKAI — EUROPOJE IR ČIA

“Kai aš neseniai lankiausi Milane”, rašo madų kolumnistė Joice Carter, “mano dėmesį patraukė viešbuty sutikti tėvas ir jo 5 ir 7 metų amžiaus sūnūs. Jie, atrodo, buvo pakeliui į svečius. Ir tėvas ir sūnūs vilkėjo elegantiškom aksominėm eilutėm. Ir vai-

ku eilutės buvo lygiai rūpestingai ir stilingai pasiūtos kaip ir tėvo”.

Šį skirtumą pastebės kiekvienas amerikietis, besilankydamas Europoje. Vaikų rūbai Europoje lygiai gerai pasiūti, kaip ir suaugusių ir žinoma, vaikiškų rūbų kainos taip pat panašios į tų tėvų.

Šiaurės Amerikos gyventojai visada skundžiasi dėl vaikiškų rūbų kainų. Europiečiai nė nesitiki, kad jos būtų žemos. Jie perka ir sau ir vaikams; mažiau, bet geros rūšies ir gero pasiuvimo rūbus, juos geriau prižiūri ir ilgiau dėvi. Jie visada buvo pratę praleisti didesnę dalį savo uždarbio rūbams, negu amerikiečiai. Šiame žemyne, jei tėvai sau ir daugiau išleidžia, vaikams jie šykštisi. Žinoma, paaugliai jaunuoliai arba patys užsidirba arba iš tėvų išreikalauja savo rūbams daugiau pinigų, bet mažieji, mokyklinio amžiaus vaikučiai, išaugimui nupirktais, dviem dydžiais perdideliais drabužėliais, dažnai atrodo kaip našlaičiai. Motina nė nesumirksės, patiesdama 30-40 dolerių už palaidinę, o mergaitei jieškos prastos medžiagos megstinėlio už \$6.95.

Kanados vaikų rūbų gamintojas Selwe Shahr džiaugiasi dideliu skaičiumi emigrantų. Pagal jį, italai tėvai nesiginčydamai moka 100 dolerių už savo sūnelio pirmos komunijos eilutę. Shahr visus savo geresnius rūbus parduoda europiečiams emigrantams. Pagal jį, ir kanadiečiams jau nusibodo pirkti šlamštą. Dabar jie daugiau ima kreipti dėmesio į medžiagą ir pasiuvimą. Lyginant kainas, Europoje už tos pačios kokybės rūbus reikia mokėti dvigubai. Italijoje vaikų rūbai tėra 15-20 nuošimčių pigesni, negu suaugusių. Paryžiuje vidutinių pajamų tėvai moka už 8 dydžio pilkos vilnos sijonėlį 40-50 dolerių ir

22 dolerius už palaidinę. Berniukų vilnonės kelnės — 30 dolerių, išieginiai marškiniai — 30 dolerių, kasdieniniai — 17. Tačiau, Paryžiuje dažnai pamatysi aštuonerių metų berniuką dėvintį odinį svarką, taip lygiai rūpestingai pasiūta kaip ir jo tėvo.

JEI TRAUKIAT Į PIETUS...

Daugelis moterų, važiuodamos žiemas atostogoms į pietus, nežino ką susikrauti į lagaminus. Svarbiausias patarimas — nepersikraukit nereikalingais daiktais. Pasirinkite savo rūbams dvi ar tris pagrindines spalvas, tokias, kurios tarpusavy derintusi.

Pagrindinę jūsų kelionės garderobą turėtu sudaryti: vienas medvilninis sijonas ir megsta arba austa lengva palaidinė, viena klasiško, marškinių stiliaus suknelė, dėvima gatvėj arba pietaujant svetainėje, pora kelnų vėsesniam vakarui, užsegamas megstinis ir medvilninė ar šilkinė ilgom rankovėm palaidinė, viena arba dvi ne per daug puošnios, medvilninės, šilkinės ar lininės, ilgos vakarinės suknelės, šalis arba sunksnis megstinis šaitesniui orui, du maudymosi kostiumai ir priderintas chalutėlis, kuris galėtų būti dėvimas kaip trumpa diennė suknelė, pora kinietišku guminių sandalų paplūdimiui, pora patogių sportinių batų ir pora vakarinių sandalų, didelis kelioninis rankinukas ir mažas vakarinis rankinukas, šiaudinė skrybėlė arba medvilninė skarelė, saulės akiniai, kremas apsaugai nuo saulės.

APIE KAILIUS

Kailiai dažniausiai perkami ne vieni žiemai, bet dešimčiai ar dvylikai metų, tad ir ju pasirinkimas turėtų būti atdus. Perkant kailius, patartina pasimatuoti ju kiek galima daugiau, palyginti kainas, kokybę ir pasiuvimą. Jie turi būti pritaikyti dėvėti visom progom, dienos metu ir vakare, jie turi derėti prie jūsų turimų rūbų, turi būti šilti, lengvi ir gerai pasiūti.

VASARINIAI
MEGSTI
KOSTIUMELIAI
VAIKAMS

Kad ir prastesnių kailiukų gerai pasiūtas paltas atrodys daug elegantiškiau, negu brangių kailių, bet prasto kirpimo kailiniai. Netikėkit seniems prietarams, kad šilti kailiniai turi būt sunkūs. Šiluma priklauso nuo plauko ilgio ir tankumo.

Visada apsimoka pirkti kailius patikimoje krautuvėje, kuri ne tik garantuoja kailių kokybę, bet juos ir pataiso, išvalo ir patalpina vasarą į vėsu sandėlį.

Kokio stiliaus kailinius pasirinkti? Praktiškiausia pirkti paprasto klasiško stiliaus, užmetama be sagų arba dvibortinį su sportiška apikakle, kuris niekada neišeina iš mados. Atkreipkite dėmesį į patogų rankovių istatymą ir kad paltas gražiai kristu nuo pečių. Ilgis priklauso nuo jūsų ūgio. Augštomis moterims pats praktiškiausias paltas yra 7/8 ilgio, nes pilno ilgio kartais atrodo persunkūs. 7/8 ilgis tinka dėvėti diena, vakare, su kelnėmis, su trumpais sijonais ar ilgomis suknelėmis. Jei jūs esat žemo ūgio, rinkitės kailius tik truputiuką žemiau kelių. Einant pirkti kailiniu, geriausia išeiti su savimi ir kelnėmis, ir sijonu. Ir porą ilgų žieminių batų. Žemiau kelių ilgio kailiniai turėtų siekti jūsų ilgų batų virš. Kailinis paltas turėtų būt toks pat patogus, kaip ir medžiaginis. Jis taip pat turėtų jus ploninti, o ne storinti. Vertikaliai susiūti kailiukai plonina ir ilgina. Horizontaliai susiūti kailiukus turėtų dėvėti tik augštos ir lieknos moterys.

Kailių rūšys

Audinė. Daugelis jūsų gal nebus girdėjusios šio vardo, nes Lietuvoje tie žvėreliai buvo tik ką pradėti komerciniai auginti. Pagal lietuvišką enciklopediją — audinė yra amerikinis minkas. Siaurės Amerikoje gausiausiai parduodami kailiniai yra siuvami iš audinio. Ne veltui jie tokie populiari — audinės kailis yra šiltas, lengvas, praktiškas ir patvarus. Jie siuvami įvairiausių stilių ir įvairiomis paskirtim. Audinių kailiukai gaunami įvairiausių atspalvių, jų plaukas yra žvilgantis, vidutinio ilgumo ir tinkantis betkokiai figurai.

Patys praktiškiausi, ilgiausiai dėvimi kailiniai yra tamsiai rudos ar vidutinės rudos spalvos kailiuku. Juo geresnės rūšies kailiukai tuo jie labiau žvilga. Patikrinti audinio kokybę, kailis paspaudžiamas ranka, ir jei pirštai nepaliekia jokio ženklų, jis yra geros rūšies.

Sabalas

Sabalas yra pats prabangiausias, lengviausias, pats puošniausias, labiausiai žvilgantis ir, žinoma, pats brangiausias kailis. Sabalu yra dvi spalvos — tamsiai ruda ir natūrali, geltonai ruda. Patys brangiausi kailiukai yra tamsiai rudi su melsvu atspalviu.

Lapė

Lapiu kailiai gaunami įvairiausių spalvų, įvairių rūšių ir įvairių kainų. Pati puošniausia yra sidabrinė lapė, o pati paprasčiausia, naudojama sportinei aprangai — ruda. Lapės kailiniai lengvi, šilti, ilgo plauko ir puoštūs. Lapė labai lengvai nudažoma, todėl ju yra įvairiausių atspalvių. Kaip ir visi ilgaplaukiai kailiai, lapės kailiniai storina. Jie turi būti labai gerai

ir proporcingai pasiūti, kad galėtų būt dėvimi mažo ūgio moterų.

Lūšis (Lynx)

Lūšiai gyvena Rusijoje, Kanadoje ir Montanos valstijoje. Rusiškas lūšis yra pats brangiausias, tankiausias kailio ir švelniausias. beveik baltas su pilksiomis dėmėmis. Brangiausias lūšio kailiniams naudojamos tikrai žvėrelių papildvės kailiukai. Jie beveik balti, su melsvu, net rudo atspalvio dėmėmis.

Meškėnas (Raccoon)

Ilgaplaukiai, sportiniai meškėnų kailiniai yra beveik nesudėvimi. Meškėnas turi ilgesnius paviršinius plaukus ir, nelyginant žąsis, pūkus — trumpas tankias vilnas apačioje. Meškėnų kailiai šilti, praktiški ir patvarūs. Perkant reikia kreipti dėmesį į spalvą. Geresni meškėnai yra pilko, bet ne rudo atspalvio.

Ėriukas (Lamb)

Ėriuko kailis išdirbamas daugeliu būdu. Pats brangiausias yra plonasis, vadinamas "broadtail". Jis lengvas, plonas ir visai nesiltas, tinkamas vakariniam pasipuošimui.

Kita ėriuko rūšis yra karakulas. Juo geresnės rūšies karakulas tuo jis lengvesnis. Pigesnis yra sunkus ir neduoda daug šilumos. Pats šilčiausias yra ilgaplaukis Mongolijos avinas.

Nutrija

Anksčiau nutrijos kailiukus apkirpavo, kad jie atrodytų panašūs į bebrą. Dabar viršutinius ilgesnius plaukus palieka ir naudoja kailiukus sportiniams švarkams ir paltams siūti.

Kailių priežiūra

Niekad nelaikykite kailių plastikiniame maiše. Plastikinis maišas nepraleidžia oro ir kailis sudžiūsta.

Kailius kas antri metai reikia išvalyti. Valymas pašalina dulkes, sudrėkina odą ir grąžina kailiams jų pirmykštį žvilgesį.

Niekad neskirkite prie kailių gelių ar papuošalų. Adatomis ar sagtimis oda lengvai suplėsoma. Taip pat nepurškite kailinių kvėpalais, nes alkoholis sudžiūvina odą ir suketina kailio plaukus. Jei norite kvėpintis, papurškite kvėpalų ant pamušalo.

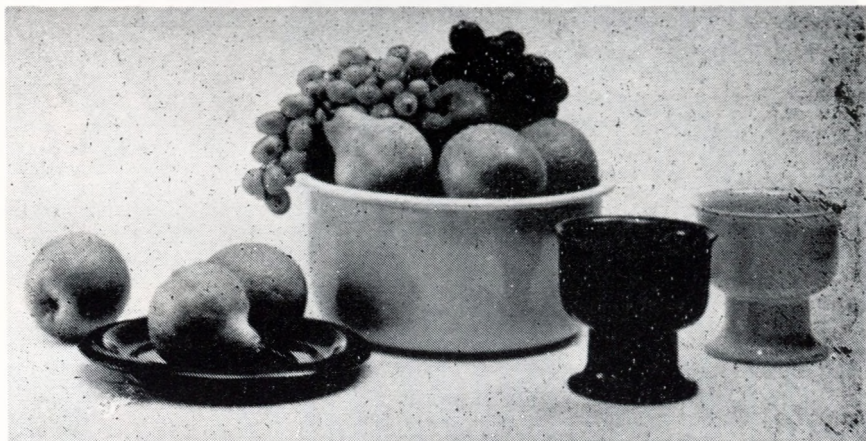
Visada kabinkite kailinius ant medinių pakabeklių ir pakabinkite tvarkingai, neįsprauskite kailių tarp kitų drabužių, kad jų nesuglamžytumėt.

Kailių negalima nei šukuoti, nei šepetiuoti. Jei kailiniai sušlampa, nekabinkite jų į spintą, bet vėsion, gerai vėdinamą patalpą. Jei kailis permirksta, neškite jį tuojau pas profesionalų kailininką, nes tik jis gali juos tinkamai sutvarkyti.

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Kepti obuoliai su citrinos sunka

- 5-6 vidutinio dydžio obuoliai,
- 1/8 šaukšteliai druskos,
- 1/3 puoduko cukraus,
- 1 citrinos sunka,
- 4 šaukštai tirpinto sviesto.

Obuolius nulupti ir išimti sėklas. Smulkiai supjaustyti. Išdėstyti lengvai pateptame sviestu, stikliniame kepimo inde. Sumaišyti cukrų ir druską ir užberti ant obuolių. Užpilti citrinos sunką ir ištirpintą sviestą, ir kepti atidengta prie 300 l. F apie 25 minutes, porą kartų aplaistant. Tada dar užberti cukraus (jeigu norima ir cinamono) ir, duodant tik iš viršaus kaitrą, leisti apkepti. Reikia saugoti, nes greit apdega. Duoti šiltus ar šaltus. Taip pat su ledais ar plakta grietine.

Salierų salotos

- 1-2 pundeliai salierų,
- 1/2 puoduko alyvos,
- 1/2 citrinos sunkos,
- 1 šaukštelis garstyčių miltelių,
- druskos pagal skonį.

Salierus gerai išplauti, bet nenuskaityti. Tada pjaustyti per visą pundelį kartu su lapeliais. Sudėti į stiklinį ar molinį indą ir užpilti likusių produktų junginiu. Gerai išmaišyti, uždengti ir palaikyti keletą valandų arba per naktį. Ilgiau pastovėjusios darosi gesnės. Norint duoti lengvam užkandžiui galima dadėti iš dežučių žuvies, kaip tuna ar salmon ir duoti su bulku-tėmis.

Chop suey

- 1 1/2 puoduko salierų, supjaustyti išilgai.
- 1 didelis svogūnas, perpjautas į 8 dalis skiltelėmis,
- 1 žalias pipiras supjaustytas išilgom juostelėmis,
- 1 česnako didesnė skiltelė sutrinta,
- 3 šaukštai daržovių aliejaus,
- 2 šaukštai kukurūzų krakmolo,
- 1 puodukas šalto vandens,
- 1 šaukštas soya padažo,
- 1 puodukas kūbais supjaustyto virto viščiuko ar žuvies (pav. tuna dėž. 7 uncijų),
- 1 šaukštelis druskos,
- 1 1/2 puoduko verdančio vandens,
- 1 1/2 puoduko ryžių (minute rice),
- 1/2 šaukštelio druskos,

- 1/3 puoduko keptųjų migdolų (almonds).

Didelėje keptuvėje maišant kepti daržovių aliejuje salierus, svogūnus, žalius pipirus ir česnaką. Kepti, kol truputį paruduos, bet nebus sukritę-suminkštėję. Kukurūzų krakmolą išleisti 2 šaukštuose šalto vandens. Likusį šaltą vandenį ir soya padažą užpilti ant daržovių ir pamažu įmaišyti išleistą krakmolą. Dadėti mėsa ir žuvį ir vieną šaukštelį druskos. Virti pamaišant, kol skystis sutirštės ir daržovės apsidengs krakmolo glazūra.

Daržoves sustumdyti į keptuvės šonus, paliekant vietos viduryje. Į keptuvės centrą supilti verdančio vandens puoduką, užberti ryžiais ir druska. Tada užpilti likusį verdantį vandenį (pusę puoduko), išmaišyti ryžius, kad jie sudrėktų, uždengti ir nuimti nuo kaitros. Leisti pastovėti kokias 5 minutes. Tada ryžius dar su šakute pamaišyti, kad būtų purūs. Pirmą išdėti ryžius, ant jų uždėti daržovių mišrainę ir apiberti kepintais migdoliais. Maždaug 4 žmonių porcija.

Greitas kinietiškas saldžiarūkštis padažas

- 1/2 puoduko smulkaus cukraus,
- 1/2 puoduko balto acto,
- 1/2 puoduko pamidorų padažo (ketchup),
- 1 puodukas karšto vandens,
- 3 šaukštai kukurūzų krakmolo,
- 1/4 puoduko vandens,
- 1/2 puoduko kinietiško rauginto agurkelių (jeigu norima). Jų galima gauti kiniečių krautuvėse.

Puodukyje sumaišyti cukrų, actą, pamidorų padažą ir karšto vandens puoduką. Užvirinti ir maišyti, kad cukrus ištirptų. Sumažinti kaitrą ir atidengta virti apie 10 minučių, retkarčiais pamaišant. Išleisti krakmolą šaltam vandeniui ir pamažu įmaišyti į padažą. Dar leisti pavirti, kol sutirštės. Tada galima įmaišyti agurkus.

Šis padažas tinka prie įvairių žuvų patiekalų.

Viščiukas su soya

- 3 šaukštai daržovių aliejaus,

PAVASARINĖ
MIŠRAINĖ

... DIETINIS MAISTAS ...

kus, dėti juos ant sausainiams kepti lakšto ir paspaudyti miltuotu stiklo dugnu. Į kiekvieno sausainio vidurį įspausti po vieną migdolą. Kepti įkaitintoje krosnyje apie 12 minučių. Leisti atvėsti ant grotelių. $3\frac{1}{2}$ tuzino sausainiukų.

Maisto dažų galima ir nenaudoti. Bet jie sausainiams duoda auksinę spalvą.

Gateau au chocolat — Sausainiukų pyragas

12 kiaušinių trynių
2 puodukai pieno,
 $\frac{1}{4}$ puoduko cukraus,
9 uncijos tamsaus, saldaus šokolado,
9 uncijos nesūdyto sviesto,
"lady fingers" sausainiukai.

Nardoti dvigubą puodą. Į viršutinį sudėti kiaušinių trynius, pieną, ir cukrą (apatiniam puode vanduo). Virti, nuolat maišant, kol masė sutirštės ir nuo šaukšto bėgs kaspino pavidalu. Padalinti masę į dvi dalis ir leisti atvėsti.

Šokoladą sudėti į nebijantį karščio indą ir krosnyje prie 350°F leisti jam ištirpti. Tada pamaišant atvėsinti, bet neleisti sustingti.

Sviestą ištirinti su atvėsusiu šokoladu (kambario temperatūros) ir įmaišyti vieną dalį išvirtos atvėsusios masės. Kitą dalį palikti šaltai.

Kepimo apvalią ar ketvirtainę formą lengvai patepti sviestu ir dugną išdėti sausainiukais "lady fingers", užpilti šokoladine mase ir viršų vėl padengti sausainiukais. Laikyti šaldytuve 12 valandų. Vieną valandą prieš davimą išimti iš šaldytuvo, pjauti riekutėmis uždėdant po šaukštą likusios kiaušinių-pieno masės. Viršų galima apiberti kapotais riešutais ar tarkuoto šokolado skeveldrėmis.

● Plonai iškočiotą tešlą sunku įdėti į kepimo indą. Apibarstykite ją miltais, apvyniokite ant kočelės, vėl atvyniokite, ir tešla nesutrūkinės.

● Tešla geriau apkeps, jei apie ją bus palikta daugiau vietos.

1 skiltelė česnako, perpjauta pusiau,
1 didelis žalias pipiras, supjaustytas ketvirtainiais gabaliukais,
1 svogūnas supjaustytas gabaliukais,
2 puodukai nevirtos viščiuko mėsos, supjaustytos mažais gabaliukais,
2 šaukštai soya padažo,
1 šaukštelis cukraus,
druskos ir pipirų pagal skonį.

Aliejų užkaitinti didelėje keptuvėje prie vidutinės kaitros. Sudėti česnaką, žaliąjį pipirą ir svogūną. Pamaišant kepti apie dvi minutes. Nuėmus nuo kaitros išimti česnaką. Likusias daržoves sudėti į indą ir palaikyti.

Į tą pačią keptuvę sudėti viščiuko mėsą ir maišant kepti apie dvi minutes, užpilti soya padažu ir cukru ir dar leisti pavirti 3–4 minutes. Gražinti daržoves, užberti druskos ir pipirų ir palikti, kol viskas perkais. Maždaug 2-4 porcijos.

Migdolų sausainiukai

1 puodukas riebalų (gali būti Crisco),
1 puodukas rudo cukraus,
1 kiaušinis,
2 šaukšteliai migdolų ekstrakto,
 $\frac{1}{4}$ šaukštelio geltonų maisto dažų,
 $\frac{1}{4}$ šaukštelio raudonų maisto dažų,
 $2\frac{1}{2}$ puoduko miltų,
1 šaukštelis kepimo sodos (baking soda),
plikytų migdolų.

Krosnį įkaitinti iki 350°F .

Didesniame dubenyje trinti riebalus su cukrum, kol bus lengvi ir purūs. Iplakti kiaušinį ir įdėti migdolų ekstraktą bei maisto dažus. Plakti, kol spalva išsilygins. Tada pamažu įmaišyti miltus, sumaišytus su kepimo soda. Paskutiniuosius miltus įminkant su ranka.

Iš tešlos formuoti mažus sviedinukus.

Kviečiame visus prisidėti prie "MOTERS" žurnalo tuštėjančios pinigų skrynelės papildymo!

VAJAUS - BAZARO - LAIMIKIAI

1. Encyclopedia Lituanica (anglų kalba) 6 t.
2. Dail. J. Paukštienės — paveikslas
3. A. Katelienės — medžio šakų-šaknų skulptūra
4. Knygos — Lietuvių liaudies moterų draubužiai ir kitos
5. Knygos — Lietuvių Liaudies Menas — Drabužiai ir kitos
ir 10 metinių "Moters" prenumeratų

Prašome gautų bilietėlių atkarpas su adresu ir pinigais prisiųsti "Moters" administracijai — 1011 College St., Toronto, Canada, M6H 1A8

iki š.m. gruodžio mėn. 31 d.

Jei kam reikia papildomų bilietėlių prašom kreiptis į administraciją.

Laukiame visų talkos ir pagalbos!

"Moters" žurnalo
redakcija ir administracija

• Atsiųsta paminėti

Balys Sruoga mūsų atsiminimuose — redagavo ir išleido **Vanda Sruogienė**; įvairių autorių atsiminimų rinkinys, septyniiasdešimt trys straipsniai ir laiškai, paaiškinimai, priedai; XIV + 552 pusl.; 30 pusl. istorinių fotografijų; **dail. A. Kurauskas**; išleista Čikagoje 1974 m.

Puikiai paruoštas ir išleistas iliustruotas leidinys, kuriame įdomiai nušviečiama spalvinga rašytojo Balio Sruogos asmenybė ir to laiko gyvenamoji aplinka. Ši knyga yra graži dovana visiems lietuviškos kultūros mylėtojams.

"Lithuanian Cookery" — by **Izabelė Sinkevičiūtė**; translated by **Laima Kurpis**; cover design by **Paulus Jirkus**; published by **Darbininkas**, New York, 1976; 316 p. \$7.00.

Knyga gaunama pas lietuviškų knygų platintojus, arba pas leidėjus. **Darbininkas**, 341 Highland Blvd., Brooklyn, New York, U.S.A. 11207.

Skaidrės — Švietimo Gairių priedas; 700-tų skaidrių sąrašas; Kanados Liet. Bendruomenės Švietimo Skyriaus Mokslo Priemonių Komisijos paruošti skaidrių komplektai mokykloms: Vilnius, Kaunas, Nemunas, Pajūris, Trakai, Vytautas, Laisvės kovos, Ropė, Voveraitės vaišės, Obuoliai, Gandras ir lapė, Ko trūksta?, Lapai, Lietuvių tautiniai drabužiai, Lietuvių dailininkų darbai, Senovės lietuvių architektūra — Liaudies menas, Du gaideliai, Pelėda, Saltyšius, Zuikis Puikis, Vištytė ir gaidžiukas, Darbininkai, Rašytojai — Pilyš.

Skaidres galima užsakyti sekančiu adresu: **V. Matulaitis, 44 Longbourne Dr., Suite 506, Weston, Ont., Canada, M9R 2M7.**

Medicina — PLGS žurnalas; vyr. redaktorius — **Kazys Pemkus, MD.** — 1022 Beau Brummel Drive, Sleepy Hollow, Ill. 60118, U.S.A.; administratorė — **L. Dargienė** — 10326 Kipling St., Westchester, Ill. 60153, U.S.A.; išleina tris kartus metuose; prenumerata — 10 dol.

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos leidinys; redaktorius — **Stasys Barzdukas**; adresas — 18308 Hiler Ave., Cleveland, Ohio 44119, U. S. A.; prenumerata metams — \$2.

Pasaulio Lietuvių Katalikių Moterų Organizacijų Sąjungos Fondas yra įsteigtas, kad būtų galima dar plačiau praplėsti tarptautinę veiklą.

Kreipiamės į visus lietuvius padėti mums pagal išgalę savo pinigine auka dar aktyviau tęsti toliau tą svarbų ir labai sėkmingą lietuvių tautos laisvei ir Lietuvos Nepriklausomybei ginti darbą Pasaulio Katalikių Moterų Unijoje ir kituose tarptautiniuose didelio masto moterų forumuose.

P pinigų, čekius, pašto perlaidas prašome siųsti Fondo išdininkės vardu ir adresu: **Mrs. B. Reventas, 87-66 95th St., Woodhaven, N.Y. 11421.**

Mano Pirmoji Komunija — vadovėlių paruošė **I. Bubelienė** ir **K. Žemaitis** (pagal ses. M. B. Twigg, M.H.S.H.); 89 pusl., kainą 5 dol. Šis vadovėlis yra skirtas mokyklai ir šeimai, jį platina: Lith. Cath. Religious Aid, 64-09 56th Road, Maspeth, N.Y. 11378, U.S.A.; PLB Švietimo Taryba, c/o Mr. A. Kareiva, 7030 S. Rockwell St., Chicago, Ill. 60629, U.S.A.

Knyga gražiai iliustruota spalvotais piešiniais ir nuotraukomis. Galima būti įdėti ir Lietuvos šventovių nuotraukų. Bendrai, tai sveikintinas leidinys, seniai lauktas.

GARBĖS PRENUMERATOS

Abromaitienė A., Toronto, Ont.
Briedienė B., Chicago, Ill., Bubliskienė K., Toronto, Ont., Budzinauskienė B., Waterbury, Conn., Bujokienė B., Winnipeg, Man., Bulakienė M., Chicago, Ill., Bureikienė R., Los Angeles, Calif., Caplinskienė O., Darien, Ill., Čepukaitienė O., Cleveland, Ohio, Dėdinienė E., Brooklyn, N.Y., Diminskienė E., Chicago, Ill., Dulskienė A., Palos Hts, Ill., Dumbrienė A., Chicago, Ill., Freidankienė T., Laval, P. Que., Galeckienė E., Eden, Ont., Gegeckienė A., Zuerich, Šveicarija, Gudinskienė E., Hamilton, Ont., Gustainienė O., Don Mills, Ont., Jokubilienė E., Delhi, Ont., Juškienė L., Kenosha, Wisc., Kačinskienė E., St. Petersburg, Fla., Kalasauskienė K., Winnipeg, Man., Kapteinienė F., Chicago, Ill., Kazlauskienė G., Waterbury, Conn., Kižienė A., Chicago, Ill., Kovelienė V., Hamilton, Ont., Kriaučeliūnienė S., Highland, Ind., Kubilienė V., Weston, Ont., Kunnapuu L., Willowdale, Ont., Lozoraitienė V., Roma, Italija, Mačernienė R., Chicago, Ill., Masaitienė E., Havre de Grace, Md., Meškauskienė K., Hamilton, Ont., Milčienė A., Manchester, Conn., Miliauskienė S., Chicago, Ill., Mogenienė M., Beelleville, Ill., Naušėdienė J., Chicago, Ill., Neimaniienė A., Cleveland, Ohio, Paltarokienė S., Cicero, Ill., Patamsienė S., Norristown, Pa., Paukstienė M., West Hill, Ont., Perkauskienė B., Hamilton, Ont., Pilipavičienė A., Juno Beach, Fla., Pliuškonienė K., Philadelphia, Pa.,

Rajeckienė Z., Waterford, Conn., Rakauskienė J., Toronto, Ont., Reisonienė E., Glen Osmond, Australija, Rimkienė A., Chicago, Ill., Sakalienė V., Chicago, Ill., Samal I., San Mateo, Calif., Sarūnienė J., Toronto, Ont., Senkuvienė E., Toronto, Ont., Sekmokienė I., Chicago, Ill., Šilimienė A., Dorchester, Mass., Šimkienė M., Surfside, Fla., Skardienė E., Sault St. Marie, Ont., Skėvelienė P., St. Catharines, Ont., Skučienė M., Stayner, Ont., Sodeikienė L., Cicero, Ill., Stankūnienė T., Boston, Mass., Stasiulienė I., Priceville, Ont., Tonkūnienė O., Waterbury, Conn., Ulozienė S., Islington, Ont., Ulpienė I., Dorchester, Mass., Vasiliauskienė V., Chicago, Ill., Zekienė M., Toronto, Ont., Žitkuvienė J., Chicago, Ill., Žumbakienė S., Chicago, Ill.

ŽURNALUI AUKOJO

\$100.00 — **L. K. Moterų Draugijos** Montrelio Skyrius, Montreal, P. Que.

\$50.00 — **L. K. Moterų Draugijos** Delhi Skyrius, Delhi, Ont.

\$30.00 — **Lietuvių Moterų Klūbas**, Waterbury, Conn.

\$25.00 — **Lietuvių Moterų Klūbas**, Racine, Wisc.

\$10.00 — **Gustainienė O.**, Don Mills, Ont., **H. Hemans Z.**, Antwerpen, Belgija, **Milčienė A.**, Manchester, Conn., **Stankuvienė M.**, Durham, N.C., **Žiogienė J.**, Delhi, Ont.

\$5.00 — **Dėdinienė E.**, Brooklyn, N.Y., **Galeckienė E.**, Eden, Ont., **Paukstienė M.**, West Hill, Ont.

\$4.00 — **Stanevičienė D.**, Stayner, Ont., **Staškevičienė I.**, Bronx, N.Y.

\$3.00 — **Adamonienė P.**, Omaha, Nebr., **Deveikienė O.**, Los Angeles, Calif., **Šimukėnaitė B.**, Grand Rapids, Mich., **Sniulienė V.**, Brockton, Mass.

\$2.00 — **Bartkienė K.**, Hamilton, Ont., **Batisienė B.**, Brockton, Mass., **Baturienė D.**, Toronto, Ont., **Bočkienė E.**, Toronto, Ont., **Dabrilienė M.**, Worcester, Mass., **Juknevičienė A.**, Brockton, Mass., **Lendraitienė M.**, Boston, Mass., **Lesevičiūtė B.**, Chicago, Ill., **Lukošienė B.**, Langton, Ont., **Martišauskienė O.**, Brighton, Mass., **Mikalauskienė J.**, Cicero, Ill., **Milerienė S.**, Hamilton, Ont., **Sadauskienė K.**, Cleveland, Ohio, **Sekonienė T.**, Stayner, Ont., **Simonaitienė E.**, Bloomfield, Conn., **Stančienė G.**, Mount Vernon, N.Y., **Sukevičienė K.**, Toronto, Ont., **Tarutienė B.**, Willowick, Ohio, **Venclauskienė E.**, Cleveland, Ohio.

\$1.00 — **Bačėnienė K.**, Brampton, Ont., **Balčiūnienė G.**, Toronto, Ont., **Budzinauskienė A.**, Waterbury, Conn., **Buksaitienė E.**, Toronto, Ont., **Cėpaitienė B.**, Etobicoke, Ont., **Čižikienė G.**, Toronto, Ont., **Gustienė O.**, Los Angeles, Calif., **Jankauskienė S.**, Hamilton, Ont., **Juškienė V.**, Altona, Vic., **Australija**, **Kalasauskienė K.**, Winnipeg, Man., **Kardelienė E.**, Montreal, P. Que., **Liačienė S.**, Toronto, Ont., **Prunskytė A.**, Chicago, Ill., **Savickienė A.**, Chicago, Ill., **Šimėnienė A.**, Dorchester, Mass., **Šimulynienė T.**, Worcester, Mass., **Sušinskienė I.**, Cleveland, Ohio, **Tarasevičienė M.**, Detroit, Mich., **Vadauskienė I.**, Toronto, Ont., **Varkalienė A.**, Sunshine, Vic., **Australija**.